

33017 Hier beghint het xij. boeck ende spreekt
 33018 vande vogelen int ghemeen ende int spe-
 33019 ciaal
 33020 Dat i. capitel vande vogelen int gemeen
 33021 **E**nde want nv die trac-
 33022 taet vanden proprietei-
 33023 ten der luchten ende der
 33024 gheenre die inder luch-
 33025 ten gewonnen werden
 33026 voleyndt is so willen
 33027 wi noch segghen sommige dingen van
 33028 desen die behoren totter betamelicheit
 33029 ende totter scierheyt der luchten op dat in
 33030 hem als inden anderen die grote werken
 33031 des sceppers verheuen moeten werden Item
 33032 beda seyt dat totter scierlicheyt der luch-
 33033 ten behoren vogelen ende al dat vliengen-
 33034 de is ende daer om salmen desen wercksken
 33035 sommige luttel dinghen mede in sayen
 33036 mitter hulpe des almachtighen niet van
 33037 allen mer alleen vanden vogelen ende van
 33038 datter vliegende is vanden welken specia-
 33039 liken die meyninge wort inden texte der
 33040 bibelen of inder glosen Ende eerst is te
 33041 segghen int gemeyn ende daer na int spe-
 33042 ciaal ende dat nader ordenancien vanden a.
 33043 b. c. etcetera Aues dat sijn voghelen | ende
 33044 aues dat is also veel als de vie dat is son-
 33045 der wege of dwalende geseyt als ysido-
 33046 rus seyt | daer om dat die weghe der voge-
 33047 len inder luchten niet geset noch stantaf-
 33048 tich en sijn noch onderscheyden want si en
 33049 houden ghenen rechten wech Item dye
 33050 voghelen scheyden ende deylen die lucht
 33051 ende snidense in ouermits grote beroerin-
 33052 ge der vloegelen Ende die lucht is haer
 33053 seluen vluchts slutende na dien dat dye

33054 vogel sijn vlucht gedaen heeft also dat
 33055 men daer gheen teyken en siet daer die
 33056 vogelen gheulogen hebben ende het wer-
 33057 den daer om volucres gehieten want si mit-
 33058 ten vloegelen vliegghen van volito dat is
 33059 vliegen. Ende aues dat sijn oec voghelen
 33060 als volucres als ysidorus seyt daer om dat si
 33061 alantes dat is mit vloegelen vliegghen-
 33062 de sijn Item die proprieteiten ende die ma-
 33063 nieren vanden vogelen werden bi veel din-
 33064 gen ghemerct als bi hare substancien ende
 33065 bi hore complexien want die substanci der vo-
 33066 gelen is gemaect ende gescepen van tweem
 33067 elementen die middel sijn tusschen licht
 33068 ende swaer want in haren maecsel regneren
 33069 machtelic die lucht ende twater ende daer om
 33070 dat si minste vander aerdicheyt hebben dan
 33071 die te voet gaen of dan die int water sijn
 33072 ouermits die lichticheyt hare substanci-
 33073 en mogen si opter luchten gedragen wer-
 33074 den als ysidorus seyt Die lucht dye be-
 33075 sloten is tusschen die hollicheyt der pen-
 33076 nen maect den voghel licht ende op dat
 33077 hi opwaert lichtelic gheuoirt ende ge-
 33078 draghen sal werden soe helpt si hem en-
 33079 de schichten ende maecten abel daer toe
 33080 want hoe dat die voghel meer vederen
 33081 heeft ende myn vleesch hoe dat hi hem
 33082 lichteliker ende vaerdeliker in die lucht
 33083 heffet Alst openbaert inden voghelen
 33084 die te rouen pleghen dir² welke als si niet
 33085 verladen en sijn mit vleesch so vliegghen
 33086 si sonderlinghe hoech ende si hebben oec
 33087 een scarp ghesicht ende si sijn van gro-
 33088 ten moede ende koen als aristotiles seyt
 33089 int twalefte boeck. Item die manier des
 33090 voghels wort ghemerct bij sijnre win-
 33091 ninghe | want alle voghelen als si ion-
 33092 ghen maken so maken si eerst eyeren al
 33093 ist datmens in allen voghelen niet sien

33094 en mach om datter also luttel is noch-
 33095 tans ist een beghin der winninge des ku-
 33096 kens als geseyt wort vanden witte van-
 33097 den eye ende sijn spise vanden doder ende nae
 33098 x. dagen wort die winninge des kukens
 33099 volbracht na alle sinen delen also dat die de-
 33100 len onderkent ende openbaer wesen sullen
 33101 ende heeft dan thoeft meerre dan alle tijf
 33102 ende waert dat die doppe vanden eye dan te
 33103 broken worde so soudtmen thoeft ghe-
 33104 buycht op trechter been sien ende sijn vloe-
 33105 ghelen gesprayt ouer sijn hoeft | ende als
 33106 dan alle die leden te recht geset ende ghe-
 33107 uoecht sijn ende elc lit alst hoert so wort
 33108 die scale te broken onderwijlen inden ach-
 33109 tienden dach of inden twintichsten dach
 33110 alst openbaert inden hennen so comen die
 33111 kuken volcomen wt ende leuendich ende onder-
 33112 wijlen een paer wt enen dop | mer onder
 33113 die twilinge so is die een meerre ende die
 33114 ander minre | ende onderwilen so is dat een
 33115 gebreckeliker van naturen als die selue
 33116 seyt libro vi. Item die vogelen volgen dye
 33117 meeste eersamicheyt der naturen onder al-
 33118 le ghedierten dat leuen in heeft nader
 33119 rechter ordinancien der winninge want
 33120 nader ordenancien der naturen so soeken
 33121 die mannikens die wijfkens mit groter
 33122 besorchtheyden ende als zijse gheuonden
 33123 hebben so minnen sise ende vechten voir hem
 33124 ende setten hem seluen voir die wiue in groter
 33125 vresen want si binden hem daer mede als
 33126 mitten bant der minnen of si man ende wijf
 33127 waren ende als si kuken ghemaect hebben
 33128 so voeden ende azen si haer iongen effen ge-
 33129 lijc also wel die man als twijf ende dit ghe-
 33130 schiet inden meesten hoep vanden voghe-
 33131 len wtgenomen een deel vogelen inden
 33132 welken die natuer haer seluen onedelt
 33133 als aristotiles bewijst inden velthoenre of

33134 patrisen die welke haer slecht vergheten
 33135 want dat manniken springt op tmanniken
 33136 **B**ende twijfken op twijfken ende wt sulke be-
 33137 roeringe en comen gheen eyere daer ku-
 33138 ken wt comen mer het werden als wijnt
 33139 eyer ende daer wt wort een vule stanc ghe-
 33140 uoelt Item men seyt vanden manniken der
 33141 duuen wanneert alsoe oudt is dattet niet
 33142 hyliken en mach so springt die duue op
 33143 tmanniken ende tmanniken oept dat wijfken
 33144 ende want dat manniken twijfken oept daer
 33145 om springt si daer op Item die vogelen
 33146 houden een bequamelicheyt des tijts in-
 33147 den winnen als die leynten ende als die tijt
 33148 der winninge toecoemt so roepen die vo-
 33149 gelen | ende die mannikens versellen hem mit-
 33150 ten wijfkens ende si noden malcanderen mit
 33151 wenkingen ende mit stemmen ter stedeliker
 33152 minnen ende si maken iongen ende nesten ende si
 33153 leggen eyeren ende si voeden haer iongen
 33154 ende brengense wt | mer alst ambocht der
 33155 winninge vervult is so laten si af mit ha-
 33156 ren sanghe ende scheyden hem van malcan-
 33157 deren ende en genaken malcanderen niet dye
 33158 tijt der winninge en coemt weder om Item
 33159 die vogelen werden gemerct als na haer-
 33160 re woninge Het sijn sommige vogelen
 33161 die gheern tgheselschap vanden menschen
 33162 hebben als hanen hennen gansen mus-
 33163 schen odeuaers zwaluen ende deser ghe-
 33164 like ende daer sijn sommige voghelen die
 33165 de menschen mit allen scuwen ende ontsien
 33166 tgeselschap der menschen als die vogelen
 33167 die inden bosschen in broeken ende in ghe-
 33168 berchten wonen ende oec inden wateren want
 33169 also menighe complexie als si hebben also
 33170 menige woninge soeken si of aldus na
 33171 dien dat haer complexie menigerhande is
 33172 daer na soeken si menigerhande wonin-
 33173 ge want die gene die meest van couder ende

33174 vuchter naturen sijn dye sijn meest inden
 33175 broecken ende inden wateren om haer no-
 33176 dorft te krijgen ende om haer nesten te ma-
 33177 ken ende iongen ende die wt te voesteren als
 33178 dukers entuogels swanen inden welken
 33179 die natuer twiuoudigende is als aristo-
 33180 tiles seyt want die zwanen die dukers
 33181 die gansen hebben brede voeten gesloten
 33182 ende ongesplit om die nodorfticheyt des
 33183 swemmens op dat si hem seluen daer me-
 33184 de te bat voerwaert stueren sullen al roy-
 33185 ende ende si hebben oeck corte sterten op
 33186 dat si daer gheen hinder af hebben en
 33187 sullen of die start nat worde ende si hebben
 33188 brede becken op dat si die grasen ende die
 33189 wortelkens te bat krijgen mogen ende af
 33190 biten ende dye halze lanck op dat si te bet
 33191 opten gront reyken sullen om haer no-
 33192 dorft te krijgen ende die vogelen die inden
 33193 geberchte vliegen die sijn van heter en-
 33194 de droger naturen als die gene die van-
 33195 den roef leuen als dese sijn aernen valken
 33196 hauicken ende sperwers ende deser ghelijc
 33197 die cromme becken hebben ende sterke zeni-
 33198 ghe voeten op dat si den roef te vaster
 33199 houden mogen ende onttornen | aldus sul-
 33200 ke vogelen hebben luttel vleesch ende veel
 33201 vederen ende si sijn stout van moede op dat
 33202 also haer beroeren te snelre wesen sal ende
 33203 haer vlucht te starker als aristotiles seyt
 33204 Item si hebben den start lanck subtijl ende
 33205 dunne ende stueren hem seluen daer mede
 33206 al vliegende ghelikerwijs dat die scip-
 33207 man sijn scip regeert Alle alsulke voge-
 33208 len minnen eenlicheyt ende si en moghen
 33209 mit genen geselschap wonen ya si werpen
 33210 haers selfs iongen vten nest Ende ten eer-
 33211 sten mael als si sien dat haer ionghen vlie-
 33212 gen mogen so stoten sise vanden nest en-
 33213 de si moeten hem seluen gheneren ende si en

33214 moeten oec in haer geselschap niet comen
 33215 als aristotiles seyt Item van desen voghelen
 33216 sijn sommige die haren roef gripen al-
 33217 toes inder luchten al vliegende ende nemmer-
 33218 meer opter aerden | ende sommige sijn dair
 33219 diese altoes vangen opter aerden ende niet
 33220 inder luchten waer af dat die goedertie-
 33221 ren vogelen als die duuen ende deser ge-
 33222 lijck kennen die rouers wel deen voer dan-
 33223 der ende daer om als die duuen den ro-
 33224 uers sien die inder luchten plegen te rouen
 33225 so vallen si ter aerden | ende wanneer dat si
 33226 sien die rouers die opter aerden plegen
 33227 te rouen so vliegghen die duuen ende haer
 33228 gelijk in die lucht ende aldus ontgaen hem
 33229 dese simpel vogelen | als die selue seyt
 33230 Item het sijn sommighe voghelen die
 33231 den bossche meest hantieren ende oefenen
 33232 ende nestelen in hogen bomen ende dese sijn
 33233 noch goedertierenre dan die duuen | ende
 33234 het sijn alle vogelkijns die soeteliken sin-
 33235 gen des somerdaechs mit zoeten stem-
 33236 men inden bosschen ende inden bomen lu-
 33237 dende ende singhende | als sijn dese maer-
 33238 len ende nachtegalen ende deser ghelijc die
 33239 welke inder tijt der minnen alte seer wel
 33240 singhen ende si nestelen inden haechdoer-
 33241 nen ende broeden haer eyer besorchdelijc
 33242 ende si minnen of lief hebben haer iongen
 33243 ende quekense op ende brenghense also ver-
 33244 re dat si hem seluen gheneren moghen
 33245 Item het sijn sommighe ander voghe-
 33246 len die inden velde plegen te wesen ende
 33247 vercrijghen hoer nodorft vanden vruch-
 33248 ten der aerden | als sijn die cranen gan-
 33249 sen also wel die tamme als die wilde ende
 33250 dese hebben beyde ghenoecht te leuen
 33251 also wel inder aerden als inder luchten
 33252 ende vliegghen al mit gheordieerden⁴ scaren
 33253 als voer scarp ende after wijt ende si minnen

33254 haer gelijc ende si maken enen coninck en-
 33255 de sijn hem onderdanich ende onderwilen
 33256 vechten si onder malcanderen starckeli-
 33257 ke ende schoeren malcander mit horen neb-
 33258 ben ende halen die vederen wt. mer naden
 33259 vechtelic recht of si versoent waren vlie-
 33260 gen si weder te samen ende en scheyden van-
 33261 den eersten geselschap niet ende si voerweten
 33262 wel wanneer datter een tempeest comen
 33263 sal so roepen si ende maken een geruft ende
 33264 si waken ende ordineren die wake onder hem
 33265 ende si verwandelen haer stonden als nv wa-
 33266 ket die een ende nv waect die ander Item
 33267 aristotiles seyt dat die ghene die waken sal
 33268 neemt een cleyn steenken in sinen enen
 33269 voet ende hout dien voet op ende staet opten
 33270 anderen oft also langhe gheuiel dat hi
 33271 slapende worde dye daer waken soude
 33272 dat hem dan sijn steenken ontualen sou-
 33273 de ende dat hi dan van dien ghelude des
 33274 steenkens weder ontwaken werden mocht
 33275 ende gheuielt alsoe datter enich waer die
 33276 sijn geselschap verloren hadde die soude
 33277 hoghe in die lucht climmen ende maken
 33278 groot gheruft mit roepen of sijn gesel-
 33279 scap sijns yet ghewaer werden mocht ende
 33280 vliecht altoes wech ende weder soekende en-
 33281 de roepende ende en coemt oec selden ter
 33282 aerden om sinen voetsel hi en heeft sijn
 33283 geselschap eerst geuonden Item men seyt
 33284 oec van desen vogelen dat hem dye coninc
 33285 altoes eerst nedersettet ter aerden ende als
 33286 si weder vliegen willen so vliecht hi oeck
 33287 eerst weder op ende dicwijle so recht hi
 33288 sijn hoeft op ende siet al om ende siet hi eni-
 33289 ge rouers comen so spreekt hi sijn ghesel-
 33290 len toe al roepende ende waertse. Item
 33291 men sal merken ende kennen sommige
 33292 proprieteyten der voghelen nader meni-
 33293 gerhandicheyt der spisen Item het sijn

33294 twe vogelen die niet gespijst en werden
 33295 dan mit vleysch of mit bloede als alle
 33296 vogelen die te rouen plegen dye crombeck
 33297 sijn ende mit scarpn claeuwen die alle die-
 33298 ren eten dyemen byten mach | mer si en
 33299 byten noch en eten gheen vogelen van
 33300 haren geslacht als die visschen doen als
 33301 aristotiles seyt libro vij. ende alsulke vogelen en
 33302 drincken nimmermeer water als hi daer
 33303 seyt Item het sijn sommige ander voghe-
 33304 len die alleen zade gebruiken ende vruch-
 33305 ten ende ander cruden die inder aerden was-
 33306 sen als slechte duuen ende tortel duuen en-
 33307 de gansen alsoe wel dye tamme als die
 33308 wilde Item het sijn andere geslachten
 33309 van voghelen die onderwijlen mit vleysch
 33310 geuoedt werden | onderwijlen van coern
 33311 onderwijlen van vruchten als crayen ra-
 33312 uen roecken ende deser ghelijc vanden wel-
 33313 ken aristotiles seyt ende oec basilius ende die van
 33314 rauens geslacht sijn die voeden haer ion-
 33315 ghen in haer ioecht ende die iongen voe-
 33316 den die ouden weder in haerre outheyt
 33317 ende wanneer dat die ouden also vercrant
 33318 sijn dat si niet vliegen en mogen so voeren
 33319 die ionghen douders in horen scoude-
 33320 ren als die selue seyt. Ende in allen desen
 33321 wort die natuerike⁵ goedertierenheyt ge-
 33322 prijst op dat hem die ionghe mensch sca-
 33323 men soude sinen ouders dienst goeder-
 33324 tierenheyt te weygeren twelc die vogel-
 33325 kens niet en vergheten te doen horen ouders
 33326 als ambrosius seyt Item sommige propri-
 33327 eteyten der vogelen werden gemerct na
 33328 die menigerhande sceppenis der leden
 33329 want als aristotiles seyt Alle vogelen ouer-
 33330 dragen in dien dat si alle becken hebben
 33331 datmen inden anderen dieren niet en vint
 33332 mer inder sceppenis ende inden onderschey-
 33333 de wintmen⁶ sommige die hebben enen

33334 corten nebbe ende enen breiden der welker
 33335 leuen is rustelic ende goedertieren want dye
 33336 becke van dese is bequaem sijn spise te ne-
 33337 men van na by ende niet van verre ende sommi-
 33338 ge hebben enen langen beck ende scarp en-
 33339 de enen langen hals daer si die spise me-
 33340 de krijghen in dat diepe ende sommige
 33341 hebben den beck crom ende scarp want al-
 33342 sulken figuer is noot om dat raeuwe vley-
 33343 sche te schoren ende te plucken Item al-
 33344 le voghel heeft dese eygentheyt want si
 33345 sijn mit tweën voeten als die mensch mer
 33346 inden maessel der voeten ende der benen
 33347 is groot onderscheyt want die voeten van-
 33348 den crombecten voghelen ende mitten crom-
 33349 men claeuwen sijn starck ende scarp want si
 33350 sijn bequaem te rouen ende te biten ende die
 33351 voeten der vogelen die int water swem-
 33352 men sijn besloten heel ende onghesplit ende
 33353 breet want die sijn hem nut mede te swem-
 33354 men ende alle die vogelen die langhe be-
 33355 nen hebben dye hebben langhe halsen
 33356 ende vliegen mit enen wtgherecten hals
 33357 ende is die hals gracelic ende cranck so vouwt
 33358 hi hem inden vliegen ende het is ghemeyn
 33359 dat alle vliegende vogel die enen corten
 33360 hals heeft die heuet corte benen ende alsoe
 33361 verkeert Alle voghel als hi geboren wort
 33362 heeft hi enen nauel mer als die voghel
 33363 wasset so scuult die nauel noch en open-
 33364 baert altemael niet wanneer dat hi mitten
 33365 darm versament is mitter binnenster ader
 33366 **I**tem men machse oec merken na dyen
 33367 dat si haestelic of traehelic haer iongen
 33368 krijgen want sommige als die duuen die
 33369 thienweruen leggen of broeden inden iaer
 33370 ende sommige legghen dicwijle eyer int
 33371 iaer als die henne ende die hennen die al-
 33372 te veel eyer leggen die steruen haestelic
 33373 als aristotiles seyt libro v. Ende dye crombecte

33374 vogelen legghen selden eyer want maer
 33375 eens int iaer sonderlinge die vleesch e-
 33376 ten sonder die swaluwen die welke mer
 33377 tweweruen en broeden Item die voge-
 33378 len werden wel siecke als si broeden op
 33379 haer eyeren alst openbaert inder hennen
 33380 ende inden aerne vanden welken men seyt libro
 33381 vi. Dat die aern dan harde seer beswaert
 33382 wort ende sijn vloegelen werden hem wit en-
 33383 de hi wort seer vercrancket Item het sijn
 33384 veel ander proprieteyten der voghelen
 33385 twelc te lanck te veruolghen waer | ende
 33386 daer om salmen alleen aensien dat die vo-
 33387 gelen gemeynlic onder alle gedierten sijn
 33388 vander puerster substancien ende vander
 33389 lichster ende edelster ende vanden starcsten be-
 33390 roeren ende vanden scarpsten ghesicht ende
 33391 vanden verduwelicsten vleesch ende sma-
 33392 kelicste ende haestelicste verkeert ende tghe-
 33393 sontste ende si sijn besorchste in haren nes-
 33394 ten te maken ende in haren iongen wt te
 33395 brenghen Ende hier mede is vanden voge-
 33396 len int gemeyn thans genoegh gheseyt
 33397 Dat ij. capitel vanden aern
 33398 **B**ENDE wi willen aenheffen te seg-
 33399 ghen inden eersten vanden aern want hi
 33400 houdt die principaetscap onder alle die
 33401 vogelen als een coninc ende hi is mildtste
 33402 van allen voghelen als plinius seyt | want
 33403 een roef die hi vaet die en et hi alleen niet
 33404 ten si dat hi groten hongher heeft mer
 33405 hi deylten alle den genen mede die hem
 33406 na volgen mer hi neemt eerst sijn beco-
 33407 minghe ende daer om volgen die ander vo-
 33408 gelen den aerne gheern opten hope dat
 33409 hem die aern wat mede deylen sal | en-
 33410 de als hem die roef dien hi eerst geuan-
 33411 gen heeft niet genoegh en is dat hi noch-
 33412 tans daer af niet sadt ghenoech en is so
 33413 tast hi voert totten ghenen die hem naest is

33414 die welke hoepte dat hem die aern wat
 33415 ghelaten soude hebben ende pluct ende
 33416 schoert dien oec ende also totten anderen
 33417 ter tijt toe dat hi sadt is ende dit doet hi
 33418 recht of hi een heer waer ende dattet al
 33419 sijn eyghen waer dat bi hem is so tast hi
 33420 toe ende en raect nyemants | ende dat hem dan
 33421 ouerloept dat leyt hi midzen onder den
 33422 hope die bi hem sijn Item hi pleecht twe
 33423 steen te leggen in sinen nest diemen ethe-
 33424 res hiet vanden welken die een een man-
 33425 niken is ende dat ander een wijfken | of al-
 33426 dus die een is manlic ende die ander wijflic
 33427 ende dese stenen leyt hi daer inden nest op
 33428 dat sise beschermen sullen vanden bete der
 33429 serpentes ende vanden venijnden crupen-
 33430 den dyceren als plinius seyt Item die aern
 33431 is seer scarp van gesicht als ysidorus seyt
 33432 want als hi bouen der zee inder luchten
 33433 helt stil mit sinen vloeghelen so vliecht
 33434 hi alsoe dats gheen mensch bescouden
 33435 en mach nochtans siet hi wel vander bouen
 33436 cleyne visschelkijns inden water ende coemt
 33437 van bouen ende grijptse ende als hijse ghe-
 33438 uanghen heeft so vliecht hi opt ouer
 33439 ende aerset dat hi geroeft heeft Ende het is
 33440 natuerliken een hete ende een droghe vo-
 33441 ghel ende is ghierich opten roef ende star-
 33442 ke ende stoute bouen anderen vogelen | en-
 33443 de sijn starckeyt leyt seer inden voeten ende
 33444 inden vloeghelen ende inden becke want
 33445 sijn vloegelen sijn seer zenich ende niet vley-
 33446 schich ende daer om mach hi wel arbeyden
 33447 inden vliegen om dat hi heeft veel pen-
 33448 nen ende groot waer af dat hy lichteliken
 33449 vliecht. Item die aern siet scarpeliker dan
 33450 enich ander vogel want hi heeft dat gees-
 33451 telike gesicht alte sonderlinge seer ghe-
 33452 tempert ende hi siet int rat der sonnen als
 33453 si alre schoenste schijnt sonder verbraeu-

33454 wen of hi siet in die circumferencie des
 33455 raeds vander sonnen sonder wederslach der
 33456 ogghen | ende tscarp van sinen gesicht en
 33457 wort niet af geplomt als ambrosius seyt
 33458 Item die selue seyt als aristotiles dat-
 33459 ter eenrehande ghedaenten van aernen
 33460 sijn die si almathor hieten die seer scarp
 33461 gesicht hebben die welke haer ionghen te-
 33462 gheden der sonnen setten ende latense daer
 33463 in sien ende ist also dat si niet en falgieren
 33464 inden sien so houdt hise voer hem ende ist
 33465 anders soe houdt hijse voer bastaerden
 33466 ende stoetze vten nest of dootse Item aristotiles
 33467 seyt dat die vogelen mitten crommen clau-
 33468 wen behoeuen scarp ghesicht van node
 33469 want si sien van seer verre haer spise en-
 33470 de daer om heft hem die aern veel hoger
 33471 dan die ander vogelen ende daer om nestelt
 33472 hi oec in hoghen steenroetsen ende be-
 33473 schermt hem seluen daer van allen die hem
 33474 deren mogen. waer af gregorius seyt | hi
 33475 sicht inden alre hoechsten seker | mer hi
 33476 moet sijn voetsel beneden halen ende soec-
 33477 ken ende al ist dat hi onmaten hoge inder
 33478 luchten is nochtans als hi een vulic siet
 33479 so is hi haest neder | het wort den aern seer
 33480 zuer dat hi broedt ende kuken voedt. als
 33481 aristotiles seyt libro vi. ende hi en leyt ten hoech-
 33482 sten bouen drie eyeren niet mer dat derde
 33483 werpt hi vanden nest ende hi wordt also
 33484 crancker dan als hi broedt dat hi ander
 33485 ionge voghelen niet biten en mach want
 33486 sijn clauwen werden hem te crom ende
 33487 sijn vederen werden wit ende so wortet hem
 33488 alte zuer dat hi sinen ionghen teten be-
 33489 weruen moet want geuallet dat hi drie
 33490 iongen krijcht so stoot hi dat derde vten
 33491 nest om des wil dat hijs niet voeden en
 33492 mach mer die voghel kun diemen in a-
 33493 rabics cobar hiet die neemt dese ionghe

33494 die de aern vten nest gheworpen heeft
 33495 ende voetse lichamelick als die selue seyt
 33496 Item daer sijn diuerse ende menigerhan-
 33497 de aernen ende si en broeden noch en voe-
 33498 den niet alleens want die witte starten heb-
 33499 ben die arbeyden meest in horen broeden ende
 33500 die enen swarten hebben dien verdrietes
 33501 want desen stoten haer vluchs vten nest
 33502 als si vliegen mogen ende si latense ver-
 33503 hongheren op dat si te bat den ouders
 33504 volgen sullen inder luchten om haer aes
 33505 ende wanneer dat die ouden sien dat die ion-
 33506 ghen traghen so biten sise ende slaense ende
 33507 nemen hem haer spise ende dwingense al-
 33508 so dat si wt vliegen moeten ende als si sien
 33509 dat si starck genoegh sijn te vliegen so ia-
 33510 gen sise mit allen en wech in een ander
 33511 lant van hem sonder een gheslacht als a-
 33512 ristotiles seyt datmen achat hiet die welke
 33513 menich tijt denct op sijn ionghen want wan-
 33514 neer dat sijn iongen vlieghen so vliecht
 33515 die oude mede ende gheeft hem teten ende
 33516 waer daer enich ander vogel die den ion-
 33517 gen misdoen woude daer soude die ou-
 33518 de voer vallen ende bescuddense Alle de-
 33519 se punten roert aristotiles libro vi. Item van-
 33520 den aern wort gheseyt als gregorius roert
 33521 ouer iob. Dat wanneer die ionghesken
 33522 eerst geboren werden ende dat si geen gro-
 33523 ue spise in nemen en mogen so zuken die
 33524 oude dat bloet vten aze ende dat bloet ge-
 33525 uen sl^g den iongen ter tijt toe dat si groue
 33526 spise nemen moghen. Item noch seyt au-
 33527 gustinus ende plinius | dat die aern in sinen ou-
 33528 derdom donckerheyt in sinen ogen krij-
 33529 ghet ende swaricheyt in sinen vloegelen te-
 33530 gen welc ongemack hi geleert wort van-
 33531 der naturen dat hi een coude fonteyn soe-
 33532 ket ende als hi die wel weet so climt hi op
 33533 also hoge inder luchten als hi climmen ende

33534 vliegen mach dat hi te mael heet wert
 33535 ende als dan die sweetgaten open sijn ende
 33536 die vederen ontbonden ende geslappet ende
 33537 dan al neder dalende valt hi in die fon-
 33538 teyn ende daer werden hem sijn plumen ende
 33539 vederen verwandelt | ende die duysterheyt
 33540 inden ogen wert ghesuuert ende daer krij-
 33541 ghet hi sijn crachten al weder Item ouer
 33542 den souter seyt oec die selue dat wanneer
 33543 hi oudt wert so wert sijn beck also hart
 33544 ende alsoe crom dat hi cume spisen nemen
 33545 mach ende | daer tegen heeft hi enen raet
 33546 geuonden. want hi soect een steenroets
 33547 daer hy den nebbe hardeliken teghen
 33548 slaet en wrijften ende also doet hi den last
 33549 des becx af ende als hi dan weder spise
 33550 neemt so krijcht hi sijn crachten weder ende
 33551 wort weder ionck ende starck als plinius
 33552 seyt. Item die aern als hi staet op een steen-
 33553 roets of op enen boem ende stuert die scar-
 33554 picheyt der oghen totter clærheyt der
 33555 sonnen of naden roef soe siet hi al om ghens
 33556 ende harwaert of hi en laet niet af sijn na-
 33557 gel aen te sien Item die gal vanden aern
 33558 is seer goet ter medecinen want wanneer
 33559 datmense doet in collirien so scarpt si tge-
 33560 sicht | collirium dat is een medecijn die-
 33561 men maect totten oghen ende als men die
 33562 gal mede in dier medecinen doet soe is
 33563 dat collirium of die medecijn te beter Dit
 33564 seyt dyascorides ende constantinus Item die aern
 33565 heeft sommige goede proprieteyten het
 33566 is een vogel die den anderen voghelen
 33567 bouen gaet inder droecheyt ende inder het-
 33568 ten | ende daer om is hi stoute ende schier
 33569 gram want die gramscappen en is niet
 33570 dan inden lichamen van groter droeche-
 33571 ten als aristotiles seyt libro xvi. ende die aern is
 33572 viant der onnoselre vogelen. hi grijptse
 33573 mit sinen clauwen ende smijdt hair hoeft

33574 mit sinen beck ende hi heeft een stemme
 33575 daer die ander voghelen af veruaet¹⁰ sijn
 33576 als sise horen Item alle ander voghelen
 33577 sijn van hem veruaert sijn si rouers of en
 33578 sijn si gheen. waer af dat plinius seyt dat
 33579 die valck ende dye ander vogelen als si den
 33580 aern horen so en dorren si van dien da-
 33581 ghe cume vliegen om haer aes ende ghe-
 33582 meynliken ontsien si den aern die inder
 33583 luchten den voghel grijpt ende si ontsien
 33584 die aern myn die de vogelen opter aer-
 33585 den vaet ende si en ontsien die aern niet mit
 33586 allen die inden water die vogelen vangt
 33587 wtgenomen die vogelen die inden wa-
 33588 ter haer nootdorft zoeken moeten want
 33589 die vogelen ontsienen wel mer anders
 33590 gheen Ende dese leste dye de vogelen int
 33591 water vangt is veel onedelre dan die an-
 33592 der die inder luchten proyet of inder aer-
 33593 den Ende die selue onedel ontsiet den ghier
 33594 alte seer waer af dat aristotiles seyt in libro xx.
 33595 Dat amathel dat is dese onedel aerne
 33596 blijft bijder zee ende bi groten staenden wa-
 33597 teren daer wacht hi die vogelen die in-
 33598 den water haer voetsel nemen | mer ist dat
 33599 hi den ghier siet so is hi vernaert¹¹ ende
 33600 vliecht dan int water. ende als dat die
 33601 ghier siet die welke scarp van ghesicht
 33602 is vliecht altoes omtrent al om ende om
 33603 verre daer af Ende ist dat dese onedel aer-
 33604 ne vten water vliecht inder luchten of op
 33605 flant so is die ghier daer ghereet ende
 33606 grijpt den aern | ende waert dat dese one-
 33607 del aern lange inden water bleue so sou-
 33608 de hi smoren of drencken ende daer om is
 33609 hi daer qualiken aen als die ghier sijns
 33610 verbeydt want hi moet drencken. of hi
 33611 moet vanden ghier gedoot werden | ende de-
 33612 se aerne heeft enen helen voet als een
 33613 gans daer hi mede zwemt. ende hi heeft

33614 enen gesplitten voet als enen aern dair
 33615 hi die voghelen mede grijpt Item die
 33616 penne van enen aern heeft een verbor-
 33617 gen vretende craft als plinius seyt Want
 33618 hi seyt aerns vederen gedaen onder an-
 33619 der vogels vederen verderuen die ander
 33620 vederen mit allen ghelikerwijs dat een
 33621 coerde van enen wolue gemaect van si-
 33622 nen darmen ende die coerde of snaer ghe-
 33623 set op een ghytaern of op vedel bi sna-
 33624 ren die gemaect waren van scaeps dar-
 33625 men verderftse alle gader als die selue
 33626 seyt. Item die aern en begeert mit geen
 33627 geselschap te wesen mer hi wil alleen we-
 33628 sen als aristotiles seyt libro i. want dese crom-
 33629 becte vogelen en begheren nyemants
 33630 geselschap Item die aern heeft claeuwen
 33631 voer sijn wapen ende daer om als hi coemt
 33632 te staen op een steenroets so trect hi sijn
 33633 claeuwen in ende sluytse bi na inden vleysch
 33634 op dat si niet plomp werden en sullen ende hy
 33635 is wreet tegen sijn iongen als hi siet dat si
 33636 haer gesicht sluten tegen der sonnen want
 33637 so meynt hi datse sijn niet en sijn ende hy
 33638 pleechtse te slaen mitten becke ende te
 33639 schoren mitten claeuwen als si niet biten
 33640 en willen als plinius seyt.
 33641 Dat iij. capitel vanden hauick
 33642 ¹²ACcipiter dat is een hayck ende is
 33643 een conincliyc vogel die welke meer ge-
 33644 wapent is mitten moede dan mitten claeu-
 33645 wen ende dat hem die natuer gheweygert
 33646 heeft inder grootheyt des lichaems dat
 33647 heeft si hem weder gegheuen inder doech-
 33648 den ende inder koenheyt des moedts. als
 33649 ysidorus seyt Dese vogel kan snelre enen
 33650 vogel gripen dan die ander voghelen.
 33651 Item basilius seyt dat dese hauicken sijn
 33652 oec wreet tegen haren iongen want als
 33653 si sien dat haer ionghen vliegen mogen

33654 soe nemen si hem die spise ende si moeten
 33655 selue sien wanet hem comen sal daer si af
 33656 leuen sullen ende si doen hore ionghen als
 33657 die aern den sinen doet Item het sijn som-
 33658 mighe hauicken die alleen inder luchten
 33659 proyen ende sommige inder aerden als dye
 33660 aernen als aristotiles seyt libro vi. Die eerste
 33661 vogelen proyen al vliegende ende die an-
 33662 der slaen al sittende inder aerden ende de-
 33663 se kent die duue deen voer dander ghe-
 33664 lijck dat si die aerne doet Item dese vo-
 33665 gel is heet ende droge van naturen ende he-
 33666 uet luttel vleysch ende is van menigerhan-
 33667 de vederen ende is seer doende ende beroe-
 33668 rich ende moedich ende snelle als nv op-
 33669 waert te vliegen ende als nv nederwaert
 33670 ende vliecht also hoghe onderwilen dat-
 33671 mens niet sien en mach ende coemt dan ne-
 33672 der vallen in alte corter tijt ende heeft al-
 33673 te scarpen borst ende heeft luttel vleysch om
 33674 der borsten waer af dat aristotiles seyt libro xiiij.
 33675 hoe dat dien hauick den borst scarper is
 33676 hoe dat hi edelre is want waer hem dye
 33677 borst breet so soude hi veel wijnds ma-
 33678 ken ende soe en const hi op noch neder comen
 33679 mer die borst is hem scarp also dat hi den
 33680 wint snijdt ende en heeft geen gebreck van-
 33681 den winde. Item sijn gal is oec goet in
 33682 medecinen ende is goet ghemengt inden
 33683 collirien diemen inden ogen besiget want
 33684 si scarpet gesicht ende claert die oghen Item
 33685 die hauick heeft dese eyghenscap | als
 33686 gregorius seyt | so wanneer dat dese vogel
 33687 geuoelt dat hi te oudt ende te swaer wort
 33688 so ontsprayt hi sijn vloegelen tegen die
 33689 radien vander sonnen als die zuden wint
 33690 wayet ende also werden hem die sweetga-
 33691 teren geopent ende als si geopent sijn soe
 33692 verbarnen die plumen ende die pennen ende
 33693 vallen wt die oude ende dan wassen die nu-

33694 we weder ende so wordt hi weder abel te vlie-
 33695 gen als doe hi ionc was Item het sijn ij.
 33696 gheslachten van hauicken sommige is
 33697 tam ende sommige wilt | ende die tamme
 33698 grijpt dye wilde voghelen ende als hijse
 33699 geuangen heeft so laet hijse sinen here
 33700 ende die wilde hauick vangt tamme vo-
 33701 ghelen die hauick is van eenre onwaer-
 33702 diger naturen want ist also als hi na eni-
 33703 gen voghel vliecht ende dat hem die vo-
 33704 gel ontgaet so en coemt hi cume weder
 33705 van dien dage op sijns heren hant daer
 33706 om moetmen hem sijn dyete degheliken
 33707 ordineren als niet te luttel of niet te veel
 33708 want gheeftmen hem te veel so wort hi
 33709 te vet ende dan wort hi traech ende en wil
 33710 niet vaen ende is hi laten vliegghen so en
 33711 wil hi niet weder ter hant comen ende wort
 33712 hi verhonghert soe en heeft hy gheen
 33713 cracht te rouen Item men pleecht die
 33714 oghen aldus sulker voghelen te decken
 33715 ende te braeuwen op dat si niet te veel van-
 33716 der hant des draghers vluschen en sul-
 33717 len naden voghelen die si sien souden en
 33718 waren si niet ghehuust ende daer om heb-
 33719 ben si banden ende snoeren om haer be-
 33720 nen op dat si haren meyster niet ontulie-
 33721 ghen en moghen ende dese voghele wort
 33722 op die lufter hant ghedragghen op dat
 33723 hi vter rechter hant plucken mach en-
 33724 de eten Item dese voghel wert in cley-
 33725 nen huyskens gheset op dat hi vermuten
 33726 sal ende die oude vederen verwerpen sal
 33727 die verhardt sijn ende also coemt hi we-
 33728 der inder ioecht ende wert vernuwet in-
 33729 der schoenheyte ende men gheeft hem
 33730 van enen vleysch dat wat venijndich is
 33731 op dat si te haesteliker vermuut mogen
 33732 werden Item die roke quetst den hauick
 33733 seer als beda seyt. ende daer om sullen

33734 haer muut huse verre vanden roke staen
 33735 op dat si vander bitterheyt des rokes niet
 33736 gequetst en moghen werden ende op haer
 33737 vederen vanden roke niet swart en sul-
 33738 len werden ende men salse spisen mit ver-
 33739 schen bloedigen vleysch ende men ple-
 33740 ghet hem thert te gheuen vanden voge-
 33741 len die si vanghen ende also langhe als si
 33742 rouen moghen soe werden si van horen
 33743 heren ghemint ende si werden op die hant
 33744 gedraghen ende op reken gheset ende si
 33745 werden inder borsten ende opten start
 33746 mit een cleynen houcken ghestreelt en-
 33747 de ghestreken op dat haer vederen ef-
 33748 fen ende suuerliken staen sullen ende si wer-
 33749 den mit groter naersticheden geuoedt
 33750 mer als si steruen so sijn si onnut ghere-
 33751 kent van allen menschen want si en werden
 33752 niet gegheten mer billiker opten dreck
 33753 gheworpen
 33754 Dat iiij. capitel vander valcken
 33755 **13** ALietus dat is een valke nader glo-
 33756 sen ouer deutronomij xiiij. ende is
 33757 een voghel die gherich is inden rouen
 33758 ende is seer moedich ende hi vangt voghe-
 33759 len die veel meerre sijn dan hi ende hi slaet-
 33760 se mitter borsten ende mitten voeten dat si
 33761 steuyten Item sommighe meysters seg-
 33762 ghen dat alietus een sparwer is of een
 33763 musket die cleyne vogelen vangt ende
 33764 die walen hietent een muschet
 33765 Dat v. capitel vander byen
 33766 **14** APes is een bye als ysidorus seyt
 33767 ende men seyt apes daer om dat si
 33768 sonder voeten gheboren werden of dair
 33769 om dat si al mit voeten te samen hangen
 33770 dese dierken of voghelkijns sijn seer be-
 33771 sorcht om honich te maken ende huyskens
 33772 ende maken haer eygen stoelen inden hu-
 33773 sen mit wonderliker consten ende verga-

33774 deren die zoeticheyt wt menigerhande
 33775 bloemen ende als dat wasse ghweuen **15** ende
 33776 ghemaect is so vullen si dat mit groten
 33777 gheslachte van byen die huze ende die bor-
 33778 ghen ende si hebben enen coninc ende plegen
 33779 te arbeyden ende pleghen te striden ende
 33780 si scuwen den roke ende den wint dese ple-
 33781 ghen te wassen van vuliken van ossen die
 33782 ghestoruen sijn ende als men dese haesteli-
 33783 ken hebben wil soe pleechtmen caluer
 33784 daer om te slaen op dat wt dien verrot-
 33785 ten bloede wormen comen moghen ende
 33786 die welke na vloeghelen krijgen ende wer-
 33787 den byen ghelikerwijs dat oeck werden
 33788 eenrehande vogelkens diemen crabro-
 33789 nes noemt van vuliken die van doden
 33790 paerden comen als ysidorus seyt Item
 33791 ambrosius seyt in exameron Dat die pro-
 33792 prieteysten der byen wonderlic sijn edel
 33793 ende notabel want die byen hebben een ge-
 33794 meen soberheyt si wonen al in een wonin-
 33795 ghe | ende die woninghen werden gheslo-
 33796 ten mit enen licht dat is dat si mer een
 33797 licht hebben aen haer huysken haer ar-
 33798 beyt is ghemeyn haer spise is gemeyn
 33799 een gewoente een vrucht ende haer vlucht
 33800 is gemeyn haer winninghe is gemeyn
 33801 ende die maechdom haers lichaems is ge-
 33802 meyn of alleens als is oec haer dracht
 33803 want si en hylicken niet te samen ende daer
 33804 ander voghelen eens drachten maken so
 33805 maken si daer twe | ende si ordineren hem
 33806 enen coninc ende schicken ende ordineren hem
 33807 volck ende al ist dat si onder enen coninc ge-
 33808 set sijn nochtans sijn si vrye ende si setten
 33809 dien coninc noch enen coninc onder hem
 33810 ende minnen malkanderen mit wonderliker
 33811 begheerten ende beschermen malcanderen
 33812 ende si eren horen coninc so seer dat nyemant
 33813 wt horen husen vliegen en dar noch voet-

33814 sel halen en dar ten si dat die coninc eerst
 33815 wtgheulogen is Item si kiezen altoes
 33816 den meesten ende den claersten inder ghe-
 33817 daenten ende den edelsten ende den goedertie-
 33818 rensten want al ist dat hi angelen heeft
 33819 mede te steken nochtans en oerbaert hijs
 33820 niet totten schermen ende hoe dat die by-
 33821 en meerre sijn hoe dat si natuerliken den
 33822 anderen lichter sijn of lichterre sijn dan
 33823 die ander Ende die byen die den coninc niet
 33824 onderdanich en sijn die verdoemen hem seluen
 33825 dat si steruen sullen mitter wonden hare
 33826 anghelen dat is datse die ander doot ste-
 33827 ken sullen mit alsulker wapen als si sel-
 33828 ue heeft ende in haren swarm en is nye-
 33829 mant ledich sommige striden of si in enen
 33830 velde streden teghen ander byen die an-
 33831 der waken om die notorft te krijghen | die
 33832 ander weten alst reghenen sal ende beken-
 33833 nen die lopinghe der tiden ende daer nae
 33834 vliegghen si wt of bliuen bi huys | die an-
 33835 der vliegghen suken die zoeticheyt vten
 33836 bloemen Die ander maken cellekijns die
 33837 een ront ende die ander viercant mit wonder-
 33838 liker vergaderinge ende gelikicheyt ende on-
 33839 der also menigherhande werken so en
 33840 gheert hore geen den anderen te misdoen
 33841 noch si en nemen nyemant tsijn om haer
 33842 voetsel nochtans werden si al gesaedt
 33843 ende die byen hebben haer torment huzen
 33844 ende si storten onder den honich venijn ist dat
 33845 si van yemant gequelt werden soe setten si
 33846 sijn leuen inder hetten der wraken om die be-
 33847 schermenis haerre woninge ende al ist dat
 33848 die bye niet starck en is inder crachten noch-
 33849 tans is si machtich inder doechden ende in-
 33850 der wijsheyt wes vrucht zoeter is dan al-
 33851 le ander vruchten ende geneest die wonden
 33852 ende soeticht die kinnebacken ende ghiet in-
 33853 den binnensten darm een medecijn Hier

33854 toe heuet ambrosius seyt Het sijn sommi-
 33855 ge ander proprieteyten die welcke aristotiles
 33856 roert libro x. daer dese mede in ghesayet
 33857 werden Ende hi seyt voert dat die werckin-
 33858 ghe der byen sijn onderscheyden. want som-
 33859 mige dragen horen byen corf toe vanden
 33860 bloemen ende vanden cruden alle dat hem be-
 33861 hoeflic is ter bereydinge des honichs
 33862 ende sonderlinghe vander clammicheyt daer si
 33863 horen korf mede bestriken bouen ende dat
 33864 doen si om die spinnen ende om die ander ve-
 33865 nijnde dyceren die hem hinderlic sijn of deren
 33866 mochten ende is die inganc des corfs al-
 33867 te wijt so maken si dat gat enger daer na
 33868 vergaderen si dat honich ende maken husen
 33869 daer die coningen in wonen daer na ander
 33870 husen daer die ander byen in wonen ende ver-
 33871 waren biden gate den corf datter nyemant
 33872 vreemders in comen en mach ende nemen
 33873 twas vten bloemen ende vergaderen dat mit
 33874 den voersten voeten | daer na verwandelen zijt
 33875 totten middelsten voeten daer nae totten
 33876 dyen der afterster voeten ende daer na vlie-
 33877 gen si daer mede ende daer wort een swa-
 33878 richeyt in gheopenbaert ende als die bye
 33879 vliecht so gaet si ter eenre vuer eerst ende
 33880 zuket alle die zoeticheyt die daer in is
 33881 ende dan na totter ander also langhe als si
 33882 wat wint dat hoer nut is Item hoe dat si
 33883 thonich vergaderen ende maken ende welck
 33884 dat die materi is dat en mogen wi mit-
 33885 ten sin niet wel begripen Item si sijn geern
 33886 op die bladen ende bloemen vanden oli-
 33887 uen boem ende bliuender langhe op sitten
 33888 om des wil dat si dicke sijn ende wanneer
 33889 dat haer coninc niet vliegghen en mach so
 33890 woerten¹⁶ die ander scare ende ist dat hoer
 33891 rectoer leuende is so sullen die mannen
 33892 wesen aen die een side | ende die wiuen
 33893 aen die ander side | ende ist dat die rec-

33894 toer doot is so sullen die mannen mitten
 33895 wiuen inden huzen wesen ende twijf des
 33896 rectoers is dubbelt bijden anderen en-
 33897 de heeft die anghelen scarper dan dye
 33898 man ende daer sijn veel mannen die geen
 33899 prekel of anghel en hebben ende ghelaten
 33900 of si daer mede steken wouden mer si en
 33901 connen Item die rectoers sijn van tweer-
 33902 hande manieren want die een is swart
 33903 ende die ander root ende dit is die best.
 33904 ende is een goede bye cleyn ende ront
 33905 ende dicke in haer seluen ende smal in-
 33906 den middel of si gheuerwet waer | ende
 33907 die byen schelen inder voedinghe | want
 33908 sommige werter gheuoedt vanden bloe-
 33909 men die inden houen wassen ende si sche-
 33910 len vanden ghenen die inden geberch-
 33911 ten vliegghen want die sijn minre mer si
 33912 sijn starkerre Item die byen sitten opten
 33913 corf ende suken datter beneden oueruloe-
 33914 dich is ende men seyt waert dat si dat niet
 33915 en deden so soude daer een spin af comen
 33916 ende die byen souden alle steruen ende wan-
 33917 neer datter luttel vanden honich is in-
 33918 den husen so vliegghen si en wech vanden
 33919 corue ende vechten teghen die ghene
 33920 die hem dat honich nemen willen ende
 33921 daer om sietmense dicwijle sitten opten
 33922 gate ende daer omtrent om te wederstaen
 33923 die ghene die hem wat nemen willen en-
 33924 de die cortste vechten teghen die langste
 33925 mit starker vechtinghe wanneer dat si
 33926 veel vanden hoenich eten ende pinense wt
 33927 te werpen die gheen honich en maken
 33928 noch die niet arbeyden en willen Item
 33929 die coninghen en openbaren vten coruen
 33930 niet alleen ten si dat hi veel heers bi hem
 33931 heeft ende dan is hi int middel ende sijn wt-
 33932 ganck is voer den wtganck der ionghen
 33933 vanden byen | drie daghen daer na co-

33934 men luttel byen wt ende vliegen omtrent
 33935 den bycorf ende deylen hem bi scaren en-
 33936 de mit elken coninc gaet een schaer en-
 33937 de geuallet dat die een schaer totter an-
 33938 der coemt soe gaen die luttel byen van
 33939 horen coninc ende gaen totten anderen
 33940 die daer meest heeft ende ist dan dat hem
 33941 haer coninck volget so steken si hem doot
 33942 Item wanneer dat die byen vechten soe
 33943 steruen si cort daer na ist dat die anghe-
 33944 len mit allen int lijf bliuen ende sijs niet we-
 33945 der wt ghehaelt en hebben want het is
 33946 onmoghelic dat alle die anghel wt gaen
 33947 soude die darm en soude oec wt gaen
 33948 Item die rectoers vanden byen steken
 33949 selden ende ist datter enich inden corf sterft
 33950 so treckenen die ander wt | ende die by-
 33951 en en ontreyden haer vat niet want si doet
 33952 al vliegghende want die stinckende roke
 33953 beswaertse ende also doet oec die wint en-
 33954 de als een groot wint coemt soe stoppen
 33955 si tgat die dat gat verwaren op dat hem
 33956 die wint niet toe comen en sal ende ist dat
 33957 haer bycoruen stinckende werden so la-
 33958 ten sise staen ende vliegghen en wech en-
 33959 de ist dat si daer bliuen soe werden si sie-
 33960 ke vanden stanck ende als si alte vele rus-
 33961 ten so werden si sieke ende soe iaghen si
 33962 die ledighe byen van hem ende des win-
 33963 ters hebben si gheern een warm huys
 33964 ende des somers een cout | ende ist dat-
 33965 men hem veel honichs laet als men tho-
 33966 nich gadert soe en willen si na niet veel
 33967 doen ende laetmens hem te luttel. soe
 33968 werden si traech ende daer om sal hem
 33969 die ghene diese verwaert te maten ho-
 33970 nichs laten nae dyen dat daer byen sijn
 33971 ende ist dat hem honich ghebreect soe
 33972 sal hijse voeden mit vigen ende mit an-
 33973 deren zoeten dingen dat si niet en steruen

33974 Item wanneer dat si malcanderen omgri-
 33975 pen inden corf dat is een teyken dat si en
 33976 wech willen ende daer om sal haer verwaer-
 33977 re soeten wijn daer in sprenkelen onder-
 33978 wijlen ende dan mogen si bliuen. hier toe
 33979 heuet aristotiles geseyt libro viij. of ix. Item
 33980 die selue libro iiiij. Die byen en maken geen
 33981 geluyt dan al vliegende Item hoer af-
 33982 terste voeten sijn meerre dan die voerste
 33983 om der wanderinge ende op dat si haeste-
 33984 lic vander aerden comen souden als die sel-
 33985 ue seyt libro xiiij. Item den byen coemt een
 33986 suucte toe die welcke aristotiles libro viij. hiet
 33987 kalyros van cleynen wormkens die inden
 33988 coruen wassen van corruppeerden dingen
 33989 ende als die wassen so maken si een web-
 33990 be daer in als die spinnen pleghen ende de-
 33991 se sijn bouen ouer al den corf ende daer af
 33992 vervulet honich ende die byen werden siec-
 33993 ke of si steruen Item die selue libro xvi. Die
 33994 byen en comen niet van hylicken noch wt
 33995 menigerhande geslachten die te samen
 33996 hylicken ende in regenachtigen iaren comen
 33997 veel byen want die oueruloedicheden wer-
 33998 den gemenichfoudicht inden lichamen
 33999 om die vuchticheyt ende in getemperden
 34000 iaren werden die byen geminret als dye
 34001 selue seyt Item als die byen gheuoedt
 34002 werden vanden bloemen der amandelen so
 34003 maken si getempert honich ende dat sma-
 34004 keliker is ende myn scarp dan dat ander en-
 34005 de het suuert die geestelike leden oec bat
 34006 bouen omtrent der borsten ya dat salmen
 34007 aldus verstaen dat die byen onderwilen van
 34008 desen bloemen geuoedt sullen wesen ende
 34009 onderwilen vanden anderen gemeynen
 34010 bloemen Item die byen die geuoedt wer-
 34011 den van alssen ende van anderen bitteren cru-
 34012 den die maken oec honich | mer het en
 34013 is so zoet niet als ander honich ende het is su-

34014 uerende ende openende dye water bellen
 34015 die opten milte sijn ende helpt den genen
 34016 die twater laden ende het geneest die beten
 34017 van verwoeden honden | soeket nederwaert
 34018 vanden honige inden tractaet vander nat-
 34019 ticheyt als vanden liquoren ende soecket
 34020 die ander proprieteyten der byen in die let-
 34021 ter vanden dyeren op die a. als plinius ende
 34022 auicenna seggen
 34023 Dat vi. capitel vander vlen
 34024 **17** BVbo dat is een vle ende heeft sinen
 34025 naem vanden gelude der stemmen als ysidorus
 34026 seyt Het is een vogel mit veel vederen
 34027 geladen mer hi is altoes traech ende is
 34028 cranck inden vliegen ende is gaern in do-
 34029 der luden grauen dach ende nacht ende woent
 34030 in holen ende die wijchelaers pleghen te
 34031 seggen dat wanneer si in een stede gesien
 34032 werden dat die woest werden sal van volke
 34033 anter van sterften of van brande of dat si
 34034 ghedestruuert sal werden Item aristotiles seyt
 34035 vanden vle libro viij. Dat dye kauwe mit hem
 34036 vecht want die vle is cranck van ghesicht
 34037 des middaechs. ende hi siet des nachts
 34038 claerre dan des daechs | ende daer om neemt
 34039 hem die kauwe des daechs sijn eyer ende et-
 34040 se ende die vle et des nachts weder die ey-
 34041 er vander kauwen want die vle des nachts
 34042 starker is dan des daechs ende die kauwe
 34043 is des daechs starker ende oec die ander vo-
 34044 ghelen Ende als die vle des daechs onder
 34045 die crayen ende onder kauwen coemt so gripen
 34046 si den katijf ende ontplumenen ende daer om
 34047 vangen die vogelaers ander vogelen mit hem
 34048 ende dat dese vogelen onderlinghe vechten dat
 34049 en is anders nergent om dan om dat eten ende
 34050 om die nesten ende wanneer dat dese vlen des
 34051 nachts steeds hulen is een voerbootscap
 34052 van sterften als die wijchelaers seggen de-
 34053 se vle wort van drec ende van ander
 onreynicheden

34054 geuoedt ende hi wort van anderen voge-
 34055 len gehaet ende des nachts sijn si gheern
 34056 in kerken op dat si vanden olye der lam-
 34057 pen gezaedt moghen werden hi is ghe-
 34058 scaept als een vogel inden vederen mer
 34059 inden beck niet want daer in ghelijc hi
 34060 den musket ende den aernen ende deser ghe-
 34061 lijc. mer inder moedicheyt is hi hem al
 34062 ongelijc | ende als hi aen geuochten wort
 34063 so gaet hi opten rugge legghen ende weert
 34064 hem mitten voeten ende mitten becke hij
 34065 iaecht musen ende vleder musen ende etse
 34066 ende des nachts vliecht hi wt al om ende
 34067 des daechs scuult hi inder kerken of in
 34068 spleten van mueren ende huudt hem
 34069 Dat vij. capitel vander duuen
 34070 COolumbe¹⁸ dat sijn duuen ende daer
 34071 om hieten si columbe want si in collo dat
 34072 is inden hals van menigherhande ver-
 34073 wen sijn als ysidorus seyt Item die duuen
 34074 sijn goedertieren voghelen ende sijn gaern
 34075 bijden mensch dese sijn seer luxurioes si
 34076 cussen si helsen ende si doen malcanderen
 34077 veel vrientscappen ende si legghen alle tijt
 34078 eyer ende broeden ende maken iongen wan-
 34079 neer dat haer woninge warm is Item
 34080 haer iongen sijn best inden herfst om dat
 34081 si dan best teten hebben als ysidorus seyt. aris-
 34082 totilis seyt vander naturen der duuen libro
 34083 vi. Die duue is een gheyl voghel want
 34084 si oepen malkander eer dat si hylicken. ende
 34085 als dat manniken niet meer hylicken en
 34086 mach so en latet nochtans niet af te oepen
 34087 ende dicwile springt dat wijf op twijf en-
 34088 de si en laten geen natuer wt mer daer
 34089 comen eyer af die kuken brengen ende si sijn
 34090 als wijnt eyer. ende alle vogelen die den
 34091 duuen geliken legghen eyer tweweruen of
 34092 drieweruen in die leynten ende maken twe
 34093 eyer mer si en leggen derdeweruen niet

34094 dan als si verderft werden Item die sel-
 34095 ue seyt libro vi. Int meeste deel brenghen
 34096 die duuen altoes een paer als een man-
 34097 niken ende een wijfken ende dat eerste is een
 34098 manniken ende onderwijlen coemter een
 34099 wt des eens daechs. ende een ander des
 34100 anderen daechs Ende tmanniken broedt
 34101 des daechs die eyer ende twijfken des
 34102 nachts Dat eerst eye vervult hem ende wort
 34103 gegoten in xx. dagen ende die duue doer-
 34104 breect die scale eerst ende nae scheidt sise
 34105 ende die duufhoern ende dye duue verwar-
 34106 men die kuken in eenre tijt ende twijfken
 34107 is meer besorcht bi haren iongen dan tman-
 34108 niken ende thienweruen broeden si des
 34109 iaers ende onderwijlen ellefweruen of twa-
 34110 lefwaruen als in egipten. ende tmanniken
 34111 hylict mitten wijfken alst een iaer oudt
 34112 is Item die selue seyt libro viij. Als die du-
 34113 uen ionghen maect soe regiert die man
 34114 vluchs die kuken ende ist dat die duue te
 34115 lange blijft vanden ionghen so smijtse die
 34116 man ende dwingtse daer toe dat si op dye
 34117 iongen sitten moet ende als die iongen was-
 34118 sen so gaet dat manniken ende soect ghesou-
 34119 ten aerde ende dat selue dat hi suuct dat
 34120 brengt hi den iongen inden mont ende went-
 34121 se so ter spisen ende als dan die man die ku-
 34122 ken vten nest stoten wil so hylict hi noch-
 34123 tans mitten iongen Item die duuen en-
 34124 de die tortelduuen hebben een proper ma-
 34125 nier dat si haer hoeft niet op en rechten als
 34126 si drincken thent si ghenoech gedroncken
 34127 hebben Item die duuen leuen ende broeden tot
 34128 xv. iaren toe Hier toe heuet aristotiles geseyt
 34129 Item die glose roert veel merkeliker pro-
 34130 prieteyten op dat woert Oculi tui columbarum
 34131 etcetera canticorum i. f. Die duue en heeft geen gal
 34132 ende si en quetst mit horen becke dan hair ge-
 34133 lijc bi auonturen si nestelt in stenen gaten

34134 si voedt vreemde kuken ende verselt haer
 34135 mit anderen duuen ende vergadertse ende
 34136 blijft bijden wateren ende si kiest die beste
 34137 coernen | ende si gheeft een suchten voer
 34138 sancst¹⁹ si vliecht mit veel hoeps ende min-
 34139 net geselschap si beschermt hoer mitten
 34140 beck ende mitten vloegelen si en eet gheen
 34141 vuliken si voedt altoes een paer ende si
 34142 kent den schiem eens hauics inden wa-
 34143 ter daer si op staet ende drinct ende dan vliet
 34144 si vluchs in haer gat als die glose daer
 34145 seyt Oculi eus²⁰ sicut columbe super riuos
 34146 aquarum etcetera dit en salmen niet duytschen
 34147 Item constantinus seyt dat sijn bloet mede-
 34148 cinael is men seyt dat haer bloet ghetog-
 34149 gen van onder den rechter vloegel ende
 34150 heet inden oghe gedropen saefticht dat
 34151 oghe ende beneemt die zweringe vanden
 34152 ogen ende haer dreck is barnende den wel-
 34153 ken si vanden nest werpen ende si lerent ho-
 34154 ren iongen oec dat si den dreck vten nest
 34155 werpen sullen als aristotiles seyt Die duue
 34156 is een bode des vreden een vorm der sim-
 34157 pelheyt ende is reyn inder naturen ende is
 34158 vruchtbaer en goedertieren ende heeft ga-
 34159 ren gheselschap ende is haer misdaen si en
 34160 denckets niet ende hoe dat si ruger om den
 34161 voeten is hoe dat si vruchtbaerre is ende
 34162 si is natuerliken blode selden waent si se-
 34163 ker te wesen dan wanneer si is inden ga-
 34164 te daer si nestelt daer si wat rusten mach
 34165 ende si is verghetel want ist datmen haer
 34166 die iongen neemt si en leyt daer om te
 34167 noder niet int selue gat ende maect weder ion-
 34168 gen als iheronimus seyt Item als si sit
 34169 op enen boem so siet si ghens ende her-
 34170 waert ende besiet waer dat si sitten wil an
 34171 deen side of an dander ende eer dat si haer
 34172 dan op lichten kan so is si gheschoten
 34173 Item constantinus seyt dat duuen vleysch

34174 ²¹hart ende slimich te verdnwen is. want si
 34175 maect een grof voetsel ende sonderlinge
 34176 die ionghen die niet gheuloghen en heb-
 34177 ben mer als si vliegen so wortet vleysch
 34178 te lichter ende hoe dat die duue ouder is
 34179 hoe dat si harder is ende quader te verdu-
 34180 wen Item men vint wel tamme duuen
 34181 daermen die wilde mede vangt want die
 34182 tam verselt haer mitter wilder ende alsoe
 34183 gaen si te samen weyden ende comen te les-
 34184 ten beyde onder tnet. Item in egipten
 34185 leertmen die duuen dat si brieuen voe-
 34186 ren vanden enen lande ten anderen. ende
 34187 si mint die stede meest daer si gheuoedt
 34188 is ende hoe verre dat si geuoerdt wert in
 34189 anderen landen si coemt altoes weder in
 34190 haer eyghen lant op dat si los is Men
 34191 pleecht alsulken duue brieuen te binden
 34192 onder haren vloeghelen ende si en rust niet si
 34193 en is weder daer si eerst gheuoedt was
 34194 mer als si vanden vianden bekent wert
 34195 so wort si inden wege becommert ende ghe-
 34196 scoten ende wort ghedoot om des briefs
 34197 wil die si voerde ende daer om en is si son-
 34198 der vrese niet dat si dye brieue draecht
 34199 want si verliesen dicwijle haer lijf daer om
 34200 Dat viij. capitel van een voghel genoemt
 34201 coturnices dat is nae een eylant daer si
 34202 in houden
 34203 ²²Coturnices sijn eenrehande vogel-
 34204 kijns die welke die grieken noemen orti-
 34205 gas daer om dat si eerst in een eylant dat
 34206 ortigia hiet gesien wert als ysidorus seyt | de-
 34207 se voghelken weten seker tiden die toeco-
 34208 men sullen si maken een cudde ende leyden
 34209 als die craen ende si ontsien den hauick ende
 34210 also lange als si den hauic sien so en dorren
 34211 si niet op vliegen vander aerden | dese hebben
 34212 enen leydsman als die kranen ende want si den
 34213 hauic ontsien daer om moeten si enen besorch-

34214 den leydsman hebben op dat si vanden
 34215 hauick niet gheuanghen en werden de-
 34216 se vogel heeft vallende euel als die men-
 34217 sche ende die mussche | ende als si ouer
 34218 die zee vliegghen ende moede werden soe
 34219 vallen si neder int water ende heffen den
 34220 enen vloegghel op ende maken een seyl
 34221 ende haer bequaemste spisen dat sijn ve-
 34222 nijnde zaden. waer om dat die oude mey-
 34223 sters verboden datmense niet eten en sou-
 34224 de | elleborus is haer spise ende waert dat
 34225 mens veel naem so waert een verghif-
 34226 fenisse sonderlinghe den menschen ende an-
 34227 deren dyeren sonder dese | want daer om
 34228 dat die dyeren brede aderen hebben bi-
 34229 den welken die roke gedragen wort soe
 34230 wort dat hert mitter cracht vander elle-
 34231 bor vluchs vercoudt ende ghedoot Mer
 34232 dese coturnices hebben die aderen so nau-
 34233 we bijder herten ende daer om en heeft die
 34234 venijnde roke ghenen vryen ganck en-
 34235 de blijft inder maghen ende daer wort hi
 34236 verduut ende versubtijlt dese voghelen
 34237 lopen alte gheringhe opter aerden | en-
 34238 de dese voghel mint sijn ghedaente ende
 34239 daer om roepen si malcander | als daer
 34240 enich verloren is
 34241 Dat ix. capitel vanden oudeuaer
 34242 **23**CYconia dat is een oudeuaer | dese
 34243 pleecht hem seluen te meysteren
 34244 mit sinen beck | want wanneer dat hi yet
 34245 quaets inden liue voelet soe vliecht hi
 34246 mit sinen gheselle op die zee ende daer
 34247 neemt die een die daer gesont is vanden
 34248 ghesouten water ende spoyst den ande-
 34249 ren in sijn eynde ende set hem een clis-
 34250 tier ende daer af sijn die clisteren gecomen
 34251 ende hi wort ghenesen Dese voghel leeft
 34252 vanden serpente van visschen ende van vors-
 34253 schen ende van deser gelijc ende hi maect

34254 een gheluyt mit sinen becke oft twe scul-
 34255 pen waren ende hi is een voerbode vanden
 34256 leynten ende brengt ons vernuwinge des
 34257 tijts ende is viant der serpente hi steect-
 34258 se mit sinen beck ende dootse ende onderwi-
 34259 len slint hise ende hi mint dat menschelike
 34260 gheselschap | ende daer om wonen si gaern
 34261 opten huzen ende maken daer haer nesten
 34262 ende si en laten haren eersten nest niet gheern
 34263 after ten si dat sijt van node laten moeten
 34264 ende si maken hoer nest seer vast van hou-
 34265 te van wijngaert rancken ende van me-
 34266 nigherhande riseren ende des winters
 34267 als si voert willen so vullen si hoer nest
 34268 mit stenen mit benen ende mit aerden
 34269 op dat hi des winters ymmer niet af way-
 34270 en en sal op dat si dien weder vinden mo-
 34271 ghen teghen die leynten ende also lan-
 34272 ghe alst wijf leeft so en voecht hem die
 34273 man tot ghenen anderen wiue. mer hy
 34274 houdt hoer trouwe als totter winnin-
 34275 ghe der ionghen ende totten nest te ma-
 34276 ken Ende gheuielt dattet wijf ouerspel
 34277 dede soe en soude die man mitten wiue
 34278 geen geselschap hebben noch mede wo-
 34279 nen mer hi soudse mitten becke biten slaen
 34280 ende dodense hadde hijs macht als aris-
 34281 stotiles seyt Die man en doet den wiue
 34282 niet dan inden nest ende die man verwan-
 34283 delt sijn stonde inden broeden mitten wi-
 34284 ue als nv broedt die een ende als nv die
 34285 ander ende hi mint sijn iongen mit groter
 34286 begeerten ende verwaertse ende als die
 34287 vader inder weyden is soe is die moeder
 34288 opten nest ende also weder om als die man
 34289 coemt so vlieget twijf ende die man ver-
 34290 waert die iongen als ambrosius seyt Die ou-
 34291 deuaers vliegen ouer die zee mit enen ge-
 34292 gaderden here te gader tot warmen lan-
 34293 den ende als si en wech willen soe heb-

34294 ben si leydsmanen die voir vliegen of
 34295 daer enighe voghelen teghen quamen
 34296 die hem misdoen wouden | als men seyt
 34297 in exameron | ende al ist sake dat si venijn-
 34298 de dingen eten als vorschent serpentes
 34299 ende deser gelijc nochtans en gaet dat ve-
 34300 nijn der naturen des odeuaers niet bouen
 34301 noch en verkeert sijn natuer niet ende daer
 34302 om ist hem een sadinghe ende een voetsel
 34303 **24** want die grote hetten hebben die si bin-
 34304 nen hebben lescht dat venijn altemael
 34305 Item si werden in haren ouderdom van
 34306 horen iongen gheuoedt ende want die ou-
 34307 den die iongen also vol gedaen hebben
 34308 in hare ioecht daer om louen die kinder
 34309 den ouders weder als ambrosius seyt Item
 34310 wanneer dat die iongen eerst wt comen
 34311 so hebben si been voeten ende becke gelijc
 34312 een lam | mer alleynsken als die swar-
 34313 ticheyt vast vergaet soe beghinnen si vast
 34314 meer te roden ende hoe dat si dagelix meer
 34315 beghinnen te ouden hoe dat si roder wer-
 34316 den als becke ende die been
 34317 Dat x. capitel vander crayen
 34318 **25** COrnix dat is een craye ende is een
 34319 vogel die oudt wert welke vogel
 34320 bijden latijnschen mit enen griexen naem
 34321 genoemt wt den welken die wijchelaers
 34322 segghen dat hi sorge der menschen draecht
 34323 ende dat hi die quade lagen der weggen
 34324 wijst vanden moeders ende dat hi toecomen-
 34325 de dingen seyt Mer het is grote sonde
 34326 te gelouen dat god sinen raedt den cray-
 34327 en openbaren soude als ysidorus seyt | het
 34328 is een clappende ende een roepende quaet
 34329 voghel ende scadelic den ackerluden inden
 34330 landen daer si wonen als die selue seyt
 34331 ende hi wort van onreynen dingen venijn-
 34332 den geuoedt ende hi mach seer langhe
 34333 leuen ende teghen sijn outheyt beghinnen

34334 sijn vederen wit te werden | mer hoe dat
 34335 hi langer leeft hoe dat sijn vleesch swar-
 34336 ter wort ende hi haet den vos voer alle an-
 34337 der dyceren ende die craye pleecht teghen
 34338 den sperwer ende den hauick te vechten
 34339 al vliegende op ende neder als ysidorus seyt
 34340 hi is den aern ende sijn gelijc onnut want
 34341 hi ontsiet hem den aern te raken | mer hi
 34342 volchten mit vliegen ende mit roepen ende
 34343 hoe dattet is van sijnre quaetheyt en coemt
 34344 hem onderwilen geen bate want hi volcht
 34345 den aern sommels alsoe langhe dat hy
 34346 die craye grijpt ende doodten. Men seyt
 34347 vander craye in exameron dat si die o-
 34348 deuaers te gheleyden pleecht ende bren-
 34349 ghense opten rechten wege als si in enen
 34350 anderen lande vliegen willen ende si ver-
 34351 sellen hem mitten odeuaers ende vechten
 34352 mit hem teghen die ander voghelen en-
 34353 de setten hem in groter vresen voer die
 34354 odeuaers Item men seyt aldaer dat die
 34355 ontfermherticheyt des vogels te ver-
 34356 wonderen is want wanneer dattet ghe-
 34357 ualt dat haer ouders alsoe oudt werden
 34358 dat hem die plumen ontgaen ende die vede-
 34359 ren so gaen die iongen ende decken die oude-
 34360 ren mit horen vederen ende voedense mit
 34361 haren spise ende heffense op mit horen ar-
 34362 men ende vloeghelen ende voedense so lan-
 34363 ghe dat hem haer vederkens weder was-
 34364 sen ende vernuwen
 34365 Dat xi. capitel vander rauen
 34366 **26** COruus dat is een rauen of corax
 34367 ende heeft den naem vanden ghelude der
 34368 kelen als ysidorus seyt Die rauen siet die
 34369 monde sijnre ionghen als si ademen of
 34370 gapen den welcken hi eerst gheen spi-
 34371 se gheuen en wil ter tijt toe dat hy siet
 34372 dat si vederen krijghen als hi doet en-
 34373 de als dye rauen siet dat si beghinnen

34374 swart te werden so arbeyt hi mit alle sijn-
 34375 re machten dat hi hem teten brengt | als
 34376 ysidorus seyt Men seyt dat die ionghen int
 34377 eerst vanden hemelschen douwe ghe-
 34378 uoedt werden eer datse dye oude azen
 34379 als augustiuus²⁷ seyt Die rauen soect hey-
 34380 melike steden inden vuliken ende maect
 34381 veel gescafs mit roepen ende hi maect sijn
 34382 stemme des menschen stemmen gheliker
 34383 dan enich ander vogel als fulgencius seyt
 34384 ende het is een scalck droghich vogel ende
 34385 steelt al dat hi krijgen kan ende hudet en-
 34386 de is een vule vogel leuende vanden vuli-
 34387 ken ende van onreyuen²⁸ dinghen naden wij-
 34388 chelaers heeft hi macht dinghen te voir-
 34389 segghen die toe comen sullen ende daer om
 34390 onder die heyden was die rauen den i.
 34391 god appollo gheconsacreert als macro-
 34392 bius seyt vander rauen seyt aristotiles libro vi.
 34393 Dat die wiuen van desen vogelen alleen
 34394 op die eyer broeden ende die mannen halen
 34395 hem teten ende maect veel iongen ende broedt
 34396 xx. daghen ende werpter sommighe vten
 34397 nest wanter also veel is Item die selue
 34398 seyt dat die swarte rauen vecht onderwij-
 34399 len mitten ezel ende mitten stier ende vliech-
 34400 ter op ende steectse mitten becke naden o-
 34401 ghen Item die selue seyt dat die swarte
 34402 rauen des vossen vrient is want hi pleecht
 34403 hem helpen te vechten tegen die ander dye-
 34404 ren Item si vechten seer starckelic mit-
 34405 ten becken ende mitten vloeghelen deen
 34406 tegen dander ende die verwonnen wordt
 34407 is den anderen onderdanich Hier toe he-
 34408 uet aristotiles geseyt Item alleen die rauen
 34409 teghen die natuer alre ander voghelen
 34410 leynt hi sijn eyeren ende broedtse int alre
 34411 heetste vanden iaer ende brengt dan sijn ion-
 34412 ghen voert hier tegen seyt alle die ghe-
 34413 meynt vanden luden Ende seyt dat si altoes

34414 opten witten donredach haer ionghen
 34415 wt brenghen Coruus maturis fugibus²⁹ o-
 34416 ua refert
 34417 Dat xij. capitel vander swanen
 34418 ³⁰Cignus dat is een swaen | ende men
 34419 hieten olor in griecx daer om dat hi al wit
 34420 is in sinen vederen men en vint nergent
 34421 swarte swaen Cignus is geseyt van ca-
 34422 nendo dat is van singen dair om dat hi
 34423 alte zoeteliken singt want hi enen lange ende
 34424 buechsommen hals heeft Het sijn sommige
 34425 landen als men seyt daer die swaen alte
 34426 wel singende van horen nest vliegghen als
 34427 die iongen eerst wt vliegen als ysidorus seyt
 34428 Item ambrosius seyt dat die scipluden gro-
 34429 te genoecht daer in hebben als hem dye
 34430 swanen gemoeten ende daer om wert die
 34431 swaen appollini geconsacreert als ma-
 34432 rus seyt Si hebben grote starcheyt inden
 34433 vloegelen | ende als die swaen inder minnen
 34434 is soe soect hi twijf ende smeect mit haer
 34435 ende wrijft sinen hals aen den horen recht
 34436 of hijse vryede als hi doch doet ende al
 34437 wriuende mitten halse climt hi te lesten
 34438 daer bouen op Ende als die man sijn dinck
 34439 gedaen heeft so smijdt dat wijf den man
 34440 mitten vloegelen ende iaechten al van haer
 34441 ende so gaet hem die man dan wasschen en-
 34442 de spoelen ende twijf oec eer dat si eten wil-
 34443 len ende als hi steruen sal so ontualt hem
 34444 sijn haer vanden hoofde dat genen vogel
 34445 en doet ende voer sijn screyen of suchten
 34446 maect hi schonen sanck eer hi sterft ende
 34447 heeft alte mael witte vederen ende een
 34448 swart vleesch dat quaet te verduwen is ende
 34449 sijn beck is root mit enen swarten knoest
 34450 daer bouen die sijn ruken ende sijn smaken on-
 34451 derscheyt ende is binnen seer swart ende
 34452 dicke binnen mit welken halse hi diep in-
 34453 den gronde sijn spise soect ende al ist dat hi

34454 onder die visschen wandert nochtans
 34455 en eet hise niet ende ist datmen hem broot voer
 34456 werpt so swemmen hem die visschen nae
 34457 ende etent ende hi et al gras ende ander cruyt
 34458 ende hi heeft grote brede swarte besloten
 34459 voeten die bequame sijn mede te swem-
 34460 men ende mitten enen scuufft hi hem seluen
 34461 voert ende mitten anderen stuert hi ende in
 34462 staenden wateren pleecht hi te wonen
 34463 ende te broeden ende maect sijn nesten biden
 34464 water | ende maect sijn nest van vele cleyne
 34465 houterkens ende brengt sinen ionghen be-
 34466 sorchdeliken voert ende voetse ende be-
 34467 schermtse mitten vloegelen ende mit bla-
 34468 sen dese voghel is swaer van vleysch ende
 34469 daer om mint hi die rust ende vliecht sel-
 34470 den mer die wilde swaen vliegen harde
 34471 seer mit wtgerecten halzen ende die voe-
 34472 ten houden si after te samen ende reckense
 34473 wt mer dese en sijn soe groot noch so vet
 34474 niet als die tamme sijn die bijden husen ge-
 34475 uoedt sijn
 34476 Dat xij. capitel vander vlieghe
 34477 **31**CVlex is een vliege of een mugge
 34478 properlic ende pleecht bloet te zu-
 34479 ken ende heeft een pijpken inden mont oft
 34480 een prekel waer daer si tvleisch mede
 34481 doerboert op dat si tbloet drincken sal
 34482 als ysidorus seyt nochtans wort si onder tge-
 34483 uogelt gherekent als die bye dese wast
 34484 van stinckenden wasemen vanden vulike
 34485 ghecomen ende van ghecorrumpeerden ste-
 34486 den ende broeken ende si maect oec iuder **32** luch-
 34487 ten een gheluyt mit haren vloeghelen
 34488 ende si sit gaern op vuliken ende quade zeren
 34489 ende si quetst die paerden seer die ghebro-
 34490 ken sijn mitten zadel want daer wil si al-
 34491 toes in wesen | ende inden zomer maect si
 34492 veel rutinghen inden slaepcamer ende bijt
 34493 die luden ende laetse niet slapen ende si siet

34494 gaern die kaers barnen ende daer vlieget
 34495 si dicwile in ende verbarnt haer ende sommi-
 34496 ghe luden hietense lucipeta daer om dat
 34497 si tlicht also gaerne siet ende si is den swa-
 34498 luen een goet aes ende si hieten culices of
 34499 cymfes of cleyne vlieghe want cynos in
 34500 griex is vliege in duytsch ende daer af
 34501 coemt cynomia dat is een honts vliege
 34502 daer dat lant van egipten seer of geslagen
 34503 is als ysidorus seyt | dese honts vliege is
 34504 vanden quaetsten geslacht vanden vlie-
 34505 ghen ende sijn grote van lichaem mit enen
 34506 brede buke bi dat die ander sijn ende si cle-
 34507 uen alte vast aen den beesten of menschen
 34508 ende si is alte gaern int haer vanden hon-
 34509 den ende cruupt hem voert int vleisch ende
 34510 steecten ende vret hem die oren al raeuwe
 34511 vanden hoefde ende sonderlinge den ou-
 34512 den honden
 34513 Dat xiiij. capitel vanden krekkel
 34514 **33**CYcada is een krekkel ende is geseyt
 34515 van canendo dat is van singhen want hi e-
 34516 nen wonderliken sanck maect mit sijnre
 34517 cleyne kelen als geseyt wort in exame-
 34518 ron dese krekkel singt meest als die bo-
 34519 men vander groter hetten beghinnen te
 34520 verdorren ende hoe dattet weder puerre is
 34521 hoe dat hi bat singt ende die daer olye op
 34522 gote soe souden si steruen ende gote hi
 34523 daer dan weder edick op so soude hi we-
 34524 der leuende werden want die oly besloet
 34525 hem sijn gaetkens ende die edic ontopen-
 34526 se weder Dit seyt ambrosius
 34527 Dat xv. capitel vanden vogel fenix
 34528 **34**Fenix is een enich vogel opter we-
 34529 relt waer af dat die leke luden hem verwonde-
 34530 ren ende daer om heet hi in arabien daer hy
 34531 geboren wort singularis als ysidorus seyt van
 34532 desen vogel seyt die philosoeph | dat fe-
 34533 nix een vogel is leuende sonder gaye ccc.

34534 ende vijftich iaer ende als die iaren om ghe-
 34535 comen sijn ende dat hi gebreck geuoelt so
 34536 maecht³⁵ hi enen nest van droghen wel ru-
 34537 kende houten die welke ontsteken wer-
 34538 den als die sonne heet schijnt ende die zu-
 34539 den wint een luttel wayet ende als si ont-
 34540 steken sijn so gaet hi al willens vlieghe-
 34541 in dat vierken ende wort daer tot puluer ende
 34542 tot asschen wt welker asschen binnen drien
 34543 dagen een wormken wast twelc alleynck-
 34544 ken vederen crijght ende werdt een vogel
 34545 Dat selue seyt ambrosius in exameron
 34546 ende het is een alte schonen voghel ende is
 34547 den paeuwe gelijc inden vederen ende hy
 34548 mint die eenlicheyt ende leeft van coerne
 34549 ende van suueren vruchten vanden welcken
 34550 alanus seyt Dat doe onyas die ouerste
 34551 bisscop in dyopolis der stat van egipten
 34552 enen tempel getimmert hadde als dye
 34553 tempel tot iherusalem is opten paesch
 34554 dach hadde hi doe een vierken gemaect
 34555 van wel rukende houtkens die seer licht
 34556 waren opten outaer om sacrifici te doen
 34557 ende ontstact openbaerliken daert alle die
 34558 luden saghen | doe quam die voghel fe-
 34559 nix neder vlogen int vierken die welke
 34560 vluchs tot asschen wert. ende dye asschen
 34561 wert nauwe te rade gehouwen bi rade
 34562 des biscoops. ende daer quam binnen drien
 34563 dagen een wormken af ende wort ten les-
 34564 ten weder een vogel alst eerst was en-
 34565 de vloech en wech
 34566 Dat xvi. capitel vander cranen
 34567 ³⁶GRus dat is een craen ende heeft sinen
 34568 naem na sijnre stemmen als ysidorus seyt
 34569 want hi roept gru gru | het is een vogel
 34570 mit groten vloeghelen ende van starker
 34571 vluchten ende pleecht alst schoen weder is
 34572 seer hoge te vliegen op dat hi te bat be-
 34573 sien mach wes landts hi toe wil als ge-

34574 seyt wort in axameron³⁷ ende is een voghel
 34575 die sijn ghelijck seer mint ende is gaern in
 34576 gheselschap ende si hebben enen coninc ende
 34577 vliegen als die een after den anderen voir
 34578 scarp ende after wijt of si striden souden als
 34579 ambrosius seyt ende haer leydtsman vliecht
 34580 voer ende roept lude totten anderen dat si
 34581 haer reghel vast houden sullen ende waert
 34582 dat die leydsman te heesch worde van
 34583 roepen so schicken si enen anderen voer
 34584 ende die gebiet den anderen als si neder
 34585 dalen willen dat si hem volghen daer hi
 34586 neder valt ende daer ordineert hi enen wa-
 34587 ker die daer waken sal ende die waker ne-
 34588 met in sinen enen voet een steenken ende
 34589 haelt dien voet op of dat sake waer dat
 34590 hi oeck ontslapen worde dat hem dan dat
 34591 steenken ontualen soude ende van dien val-
 34592 len des steenkens so soude hi weder ont-
 34593 waken werden ende alsoe die ander waernen
 34594 voer vossen of woluen diese vanghen
 34595 mochten ende als die een een wile ghe-
 34596 waect heeft so waect die ander een wijl
 34597 elc sijn geboorte als aristotiles seyt Item dye
 34598 cranen sijn in hore ioecht van asschigher
 34599 verwen mer hoe dat si ouder werden hoe
 34600 dat si swarter werden | ende ist dat hem enich
 34601 ontdwaelt so roepen die ander also lu-
 34602 de op dat sijt vernemen sullen die een vanden
 34603 anderen ende alsoe weder bi een comen ende als
 34604 si vernemen dat hem een valc of een hayck
 34605 bi is so leggen si haer hoeft opten rugge
 34606 ende steken naden valck ende onderwijlen als die
 34607 valc besiden of onder is so smelten si daer na
 34608 mit groter felheyt ende alsoe ontgaen si on-
 34609 derwilen
 34610 Dat xvij. capitel vander hanen
 34611 ³⁸Gallus dat is een haen desen vogel
 34612 pleechtmen die cullen wt te werpen datmen
 34613 den anderen vogelen niet en doet Item pli-

34614 nius seyt vanden haen libro xxix. capitulo iiij. Ha-
 34615 nen vleysch warm ende raeuwe geset op
 34616 enen bete van enen serpent trecket ve-
 34617 nijn wt ende totten seluen is sijn herssen goet
 34618 gedroncken mit wijn ende waer yemant be-
 34619 smeert mit sinen vetten of mit sinen do-
 34620 der die waer vry vanden leeuwen ende
 34621 vanden pantheren Item waer dat sake dat
 34622 men goudt smeltede ende leyde daer been-
 34623 re van hanen of hennen bi dat goud soude
 34624 verteert werden. want dat been des haens
 34625 is venijn des gouds ende dat is wonder
 34626 want die haen is een vogel van heter ende
 34627 droger complexien ende daer om is hi seer
 34628 coen want hi pleecht stoutelic om sijn wi-
 34629 uen te vechten ende houwet ende steect mit
 34630 sinen sporen ende bijt mit sinen beck ende als
 34631 hi victori heeft so singt hi | ende eer dat hi
 34632 singt so slaet hi sijn vloegelen ende maect
 34633 hem selnen³⁹ abel te singen Ende alst int diep-
 34634 ste vander nacht is soe bestaet hi te singhen
 34635 ende dan is sijn stemme clærste ende starcste
 34636 mer inder dageraet so is sijn stemme lich-
 34637 ter ende minre als ambrosius seyt ende draecht
 34638 enen roden kam int hoeft voer sijn croen
 34639 ende als die af is so verliest hi sijn koenich-
 34640 eyt ende hi mint sijn wiuen bouen maten ende
 34641 als hi enich spise gheuonden heeft soe
 34642 loct hijse al clockende ende ontrectet hem
 34643 seluen ende geuet den wiuen ende hi heffet op
 34644 ende leget weder neder also langhe thent si
 34645 tot hem comen ende als hi te boem vlieghet
 34646 so pijnnt hi hem altoes bijder leckerster ende
 34647 vetster hennen te sitten ende des morghens
 34648 als hi mitten hennen af vliecht so gaet
 34649 hi al sideliken proncken aen die liefste hen-
 34650 ne ende laet sinen enen vloegel sincken en-
 34651 de strijct die henne aen haer side mit sijn-
 34652 re siden ten lesten gaet hi daer op sitten
 34653 dese haen als hi vechten wil so verheft

34654 hi hem mitten halse ende die vederen wer-
 34655 den hem struselick staende ende heft sinen
 34656 start op ende neder ende gaet af ende aen ende
 34657 maect veel gescafs Item dese haen heeft
 34658 enen steen diemen albestrium hiet ende
 34659 is gelijc den calcedoni. desen haen ont-
 34660 siet die leeuwe om des steens wil als som-
 34661 mighe luden seggen. ende sonderlinge ist
 34662 dat die haen wit is want plinius seyt dat
 34663 die leeuwe den witten haen seer ontsiet
 34664 Item die haen ontsiet den aern ende den
 34665 hauick ende dier gelike want dese pleghen
 34666 hem sijn hennen te nemen ende kuken ende
 34667 want hi scarp van gesicht is so siet hijse
 34668 dicwijle aen horen schiem onderwilen of
 34669 anders ende so loept hi in huys of onder
 34670 den tuyn ende loct sijn hennen tot hem ende
 34671 altoes hout hi dat een oghe opwaert in-
 34672 der luchten ende dat ander naden aze als die
 34673 selue seyt Item die oude haen leecht wel
 34674 eyer in sijnre outheyt die seer cleyn en-
 34675 de ront sijn ende donckerachtich gheel
 34676 vten welken een basiliscus comen soude
 34677 waert sake dat si gebroedt worden van eni-
 34678 ghen venijnden dier in die honts dagen
 34679 als beda seyt Item vanden hanen seyt con-
 34680 stantinus dat die ionghe hanen harder sijn
 34681 te verduwen dan die hennen want si sijn
 34682 van minre vuchticheyt ende het is meer sli-
 34683 mich mer als men dien siet soe ontbijndt
 34684 hi ende scheydt Item men sal nemen enen ou-
 34685 den haen ende werpen sijn darmen en wech
 34686 ende men sallen vullen mit goeden soffraen
 34687 ende mit polipodio ende ghieten daer op v.
 34688 pont waters ende cokenen also langhe
 34689 thent dat water versoden is ende verteert
 34690 want dat is een nutte spise die dat lanc-
 34691 euel hebben ende sonderlinge verdriuet tay
 34692 fleumatige humoer ende verdrijft die melan-
 34693 colie ende oec die groue winden vter ma-

34694 ghen ende saefticht dye weete ende geneest
 34695 die hefficheyt ende die zericheyt vanden
 34696 arthetick ende is goet die lancheyt des
 34697 dwalenden coertsen als die selue seyt
 34698 Dat xvij. capitel vander gelubder hanen
 34699 **40**Gallus gallinacius is een capoen als
 34700 dese gelubt is ende die kam af ghe-
 34701 sneden so is sinen moet ghedaen | ende hi
 34702 sijn stemme verloren ende onderscheyt oec die
 34703 vren vander nacht niet als eer hi gelubt
 34704 wert ende hi en slaet hem seluen mitten vloeg-
 34705 gelen niet noch hi en set hem niet te vech-
 34706 ten mer hi broedt wel op vreemde eye-
 34707 ren oft een henne waer ende gaet al cloc-
 34708 kende ende roept die kukenen ende hi neemt
 34709 des wijfs ambocht aen ende voedt ende
 34710 leydt die kukenen after haerde ende after
 34711 huse ende maect een stemme oft een hen-
 34712 ne waer ende verselt hem mitten ionghen
 34713 ende et daer mede oft een henne waer mer
 34714 hi en locter niet als hi plach eer dat hy
 34715 gelubt wert hi wort mitten hennen vet
 34716 ende ghemest ende hi is alsoe blode als een
 34717 henne ende hi wort morwer ende vuchter van
 34718 vleysch dan dye haen ende men breect hem
 34719 sommels hoer been op dat si te bet opten
 34720 nest bliuen sullen te broeden ende haer spo-
 34721 ren vallen af of si werden plomp Item
 34722 constantinus seyt Dat capoenen vleysch dat
 34723 beste vleysch is van allen vogelen vleysch
 34724 want het maect dat beste voetsel ende dat
 34725 beste bloet ende haer herssen is beter dan
 34726 der ander voghelen
 34727 Dat xix. capitel vander hennen
 34728 **41**Gallina dat is een henne ende is ghe-
 34729 seyt van gallus als van leo is geseyt leena
 34730 wes lede waert dat si mit ghesmouten
 34731 goude ghemengt worden si souden dat
 34732 gout verteren als ysidorus seyt het is een vo-
 34733 gel die veel eyer leydt ende veel kuken bren-

34734 ghet | ende daer isser veel die eyer legghen
 34735 sonder vogelen als aristotiles seyt libro vi. ende
 34736 men hietse wijnteyer ende smaken qualiker
 34737 dan die ander eyer ende sommige hennen
 34738 maken altoes twe doder in een eye mer
 34739 dat een is minre dan dander ende daer co-
 34740 met een wonderlick kuken af | ende after
 34741 dien mael dat si drie dagen broeden so o-
 34742 penbaren daer vormen van kuken in en-
 34743 de dat geualt inden meesten nae veel da-
 34744 ghende ende inden minsten nae luttel daghen
 34745 ende tkuken coemt vanden witte vanden eye
 34746 ende het wort geuoedt vanden doder als
 34747 die selue seyt ende die hennen die alte ve-
 34748 le leggen die en leuen niet lange als ghe-
 34749 seyt wort libro vi. veel ander proprieteyten
 34750 sijn allen menschen kondich als die glo-
 34751 se roert ouer matheo xvij. daermen seyt
 34752 Die henne is een goedertieren voghel
 34753 horen kinderen | want si dect haer kuke-
 34754 nen onder hair vloegelen ende beschermt-
 34755 se voer die wuwe ende voer ander voghe-
 34756 len ende si acht haer kinder meer dan haer
 34757 seluen ende si wort onder haren buke bloot
 34758 ende haer vederen ontuallen haer ende iaecht
 34759 yement haer kuken daer vaert si tegen
 34760 ende bytten ende vergadert haer kuken al cloc-
 34761 kende mit groter naersticheyt
 34762 Dat xx. capitel vanden griphoen
 34763 **42**GRiphes dat is een griffoen ende
 34764 wort onder dye vogelen gherekent
 34765 deutronomij xiiij. ende die glose seyt dat hi vier-
 34766 uoetich is ende is inden hoefde ende inden
 34767 vloegelen gelijc den aern ende inden lich-
 34768 aem ghelijc den leeuwe ende woent in ho-
 34769 ghen geberchten ende hi is den mensche
 34770 ende den paerde hat hi pleect **43** in sinen nest
 34771 costelike stenen te hebben als marauden
 34772 die goet sijn tegen die venijnde dyeren
 34773 des berchs

34774 Dat xxi. capitel vanden gheer valck
 34775 **44**HERodius dat is een valke ende is een
 34776 coninlijck voghel diemen op die
 34777 hant draecht ende is een moedich vogel
 34778 als die hauick is mit luttel vleyschs ende
 34779 mit veel vederen. ende daer om is hi snel
 34780 int vlieghen want daer is luttel in hem dat-
 34781 ten verswaert mer veel datten verlicht
 34782 als gregorius seyt. ende daer om is hi den
 34783 struus onghelijck inder coenheyte ende inder
 34784 craften al ist dat hy hem gelijc is inden
 34785 vederen mit menigherhande verwen
 34786 Item die valc is van groten moede en-
 34787 de mit eenre scarper borsten ende starc van
 34788 clauwen ende hi quetst enen vogel meer
 34789 mitter borsten die hi vangt dan mitten
 34790 becke of mitten clauwen hi is also moe-
 34791 dich van hem seluen ist dat hem enich vo-
 34792 gel daer hi na vliecht onstaet ter eerster
 34793 offer ander reysen soe neemt hi wrake
 34794 van hem seluen want is hi wilt so en sal
 34795 hi van dien daghe come meer na vogel
 34796 vlieghen ende is hi tam so sel hi mit allen
 34797 inder luchten vliegen van groter scaemten
 34798 ende en sal niet gaern weder comen totter
 34799 hant des dragers ende hi meynt dat hi al-
 34800 te onedel geworden is wanneer dat hi hem
 34801 den vogel laet ontgaen als gregorius seyt
 34802 ende dese vogel mint sijn ionghen alte son-
 34803 derlinge seer ende is hem goedertieren een
 34804 aern die sijn iongen af gestoten heeft die
 34805 neemt dese valc bi hem ende voetse voert
 34806 ende hi en et gheen crengen mer hi heeft
 34807 lieuer also lange hongher thent hi wat
 34808 van enigen roue crijcht die hem bequaem
 34809 is als gregorius seyt
 34810 Dat xxij. capitel vander swaluwen
 34811 **45**HYrundo dat is een swalue ende is van-
 34812 der luchten geseyt daer om dat si
 34813 inder luchten haer geneert als ysidorus

34814 seyt ende is eenrehande luutruffich vogel
 34815 vliegende crom hier om ende weder om en-
 34816 de is subtijl in haren nesten te maken en-
 34817 de haer kucken wt te broeden als die sel-
 34818 ue seyt Een mensche en soude die sub-
 34819 tijlheyte niet hebben alsulken nest te maken
 34820 van menigherhande stoffen dat si slechts
 34821 van slike maect ende want si alsoe snelliken
 34822 vliecht so en is gheen voghel diese be-
 34823 stoect si pleecht die zee ouer te vlieghen
 34824 ende soect al warme landen daer si des
 34825 winters wonen wil ende si verwaert die se-
 34826 ker tiden vanden iaer als haer coemst is
 34827 des leyntens tijts alst weder bestaet te
 34828 warmen na half maert ende haer wech-
 34829 uaert is omtrent sinte lambert als am-
 34830 brosius seyt Item aristotiles seyt vander swalu-
 34831 en libro vi. dat een wilt voghel en hylicet
 34832 noch en leyt eyer des iaers meer dan
 34833 eens sonder die swalue die tweweruen ey-
 34834 er leyt mer die eerste eyer pleghen te ver-
 34835 deruen om des winters wil mer die les-
 34836 te eyer werden vervullet ende maken ku-
 34837 ken Item men seyt daer dat voghelen
 34838 die vleysch eten en leggen gheen eyer
 34839 sonder die swaluwen die welke onder-
 34840 wijlen tweweruen kippet Item waer ye-
 34841 mant die de ionghe sweluen blint maec-
 34842 te si souden weder siende werden. want die
 34843 swalue haelt een cruut dat celidoni hiet
 34844 mit wes sape si hem die oghen smeert
 34845 ende so werden si weder siende als macro-
 34846 bius seyt Item men vint twee steenkens
 34847 in horen buke vanden welken die een wit-
 34848 tachtich is ende is wijflic ende dat ander steen-
 34849 ken is root ende hiet manlic want dat is van
 34850 meerre virtuten dan twitte dese twe hie-
 34851 ten celidonij ende sijn costelic sonderlinge
 34852 als si wt ghetogen werden eer si ter aer-
 34853 den vallen als inden lapidario gheseyt

34854 wort daer haer virtuten bescreuen wer-
 34855 den ende als augustinus seyt | hair bloet ge-
 34856 togen van onder den rechteren vlogel ma-
 34857 ket die ogen claer alst bloet vander duuen
 34858 Die dreck vander swaluen is seer heet
 34859 barnende ende vretende ende daer om ist den
 34860 oghen quaet Die swaluwe leert haer ion-
 34861 ghen den dreck vten nest te werpen. der
 34862 swaluwen sijn twe geslachten sommige
 34863 is meerre die een dan dander mit enen
 34864 swarten rmgge⁴⁶ ende mit eenre roder bor-
 34865 sten ende mit enen witten buke ende dese min-
 34866 nen den mensch | want si nestelen inden
 34867 huzen daer sijn ander die minre van li-
 34868 ue sijn ende nestelen inden oueueren⁴⁷ vanden
 34869 wateren mer beyde nestelen si inder aer-
 34870 den of in cleye ende haerre beyder start is
 34871 gesplit als een schaer mit tween tacken
 34872 Item daer is een gheslacht van swalu-
 34873 wen dat ontsien wort vanden aernen en-
 34874 de van dier gelijc ende vlien van dien swa-
 34875 luen mer dat meynen sommighe luden
 34876 dat dese swaluwen eenrehande venijn bin-
 34877 nen hebben datse die aern daer om ont-
 34878 siet als plinius seyt Die ghemeyn swalu-
 34879 wen vechten teghen die musschen ende si
 34880 nemen malcanderen haer nesten want
 34881 die swaluwen vergaderen sommels als
 34882 si een mussche weten sitten broeden inder
 34883 swaluwen nest mit groter scaren ende be-
 34884 draghen die musch inden nest dat si dair
 34885 in steruen moet van honger
 34886 Dat xxij. capitel van een voghel genoemt
 34887 kaladrius
 34888 ⁴⁸KAladrius naden filosoeph is
 34889 wit van verwen ende en heeft niet zwarts
 34890 wes nederste deel der dyen suuert die duys-
 34891 ternis der oghen wes natuer aldus sul-
 34892 ke is dat wanneer yemant seer crancke
 34893 is ende is dan dat sake dat die sieke steruen

34894 sal so sal die vogel vluchs sijn aensicht
 34895 vanden sieken keren ende die mensche sal
 34896 sonder twiuel steruen ende ist dat die sieke
 34897 ghenesen sal soe siet hem die kaladrius
 34898 stijf aen of hi mit hem smekede Kaladrius
 34899 scheelt van enen vogel die kalander hiet
 34900 die wel singet als dye maerle doet als
 34901 die glose seyt ouer deutromio xiiij.
 34902 Dat xxiiij. capitel van een vogel ghenoeemt
 34903 larus
 34904 ⁴⁹LArus is een voghel onderwilen
 34905 is hi inder aerden onderwijlen inden wa-
 34906 ter etcetera onderwilen swemt hi als een vis-
 34907 sche ende op een ander tijt woent hi op tlant
 34908 ende mach een nateers⁵⁰ wesen
 34909 Dat xxv. capitel vanden sprinchael
 34910 ⁵¹LOcusta is mit langen voeten en-
 34911 de men hietet int ghemeyn spren-
 34912 gerkens dese en hebben ghenen coninc
 34913 ende gaen mit ordinancien ende mit groter
 34914 scaren ende sommige hietent bouten si vre-
 34915 ten malcanderen want dye meeste eten
 34916 die minste si openbaren des somers ende
 34917 des winters sculen si ende si hebben die af-
 34918 terste been langer dan die voerste ende
 34919 het heeft enen viercanten mont ende voir
 34920 sinen start heeft een angel | ende die been
 34921 sijn geuonden⁵² ende waer dat dese dyeren
 34922 comen daer eten si truuut ende tloef te gron-
 34923 de op ende si wassen vanden zuden wint ende
 34924 werden daer of verwect te vliegghen ende in-
 34925 den noerden wint steruen si | inden springhen
 34926 verheft haer die locust ende inden oprichten
 34927 valt si die locusten werden vette van bloe-
 34928 men der amandelen Item dat meeste deel
 34929 vander locusten is inden buke ende daer om
 34930 is si ongheneselic ende en heeft mer enen
 34931 darm also dat si altoes vol onreyniche-
 34932 den is ende vol hongers ende also lange alst
 34933 leeft so heuet hongher ende waert wat

34934 groens vint dat vretet al op mit cleyne
 34935 coude leget oft doot ware Mer mitter
 34936 hetten der sonnen wertet weder leuende
 34937 ende van sinen drecke wassen wormen
 34938 Dat xxvi. capitel vanden duycker
 34939 **53**MErgulus is een duker dese vogel
 34940 schiet dicwile mit den hoofde onder twa-
 34941 ter ende weder op ende vergadert die teyke-
 34942 nen des weders ende weet te voren die toe-
 34943 comende tempeest | want soe vliecht al
 34944 crijschende ten ouerwaert want dat is een
 34945 zeker teyken als die dukers te lande vlie-
 34946 gen al roepende datter een grote storm
 34947 comen sal als ysidorus seyt Dese mergulus
 34948 maect sinen nest inden riede op luttel hou-
 34949 tes ende voedt sijn ionghen mit wonderli-
 34950 ker begheerten der naturen ende brengtse
 34951 wt die welke ionghen vluchs als si ghe-
 34952 boren sijn volgen si hare moeder ende clim-
 34953 men menige vnde inder zee op ende neder
 34954 ende si leuen van cleyne wormkens en-
 34955 de visschelkijns die inder zee sijn ende in an-
 34956 deren wateren Item si werden des win-
 34957 ters vet om des wil dat si dan luttel vlie-
 34958 ghen mer des zomers werden si magher
 34959 om dat si dan veel vlieghe ende dat si op
 34960 die tijt veel geiaecht werden vanden crom-
 34961 becten vogelen ende als si die rouers sien
 34962 so schieten si onder twater ende so sijn si vry
 34963 **54**Dat xxvij. capitel vanden wuwe
 34964 **55**Miluus dat is een wuwe ende vliecht
 34965 sachtelic want hi drijft inder luchten son-
 34966 der veel vederslagen datmen cume sien
 34967 mach anders dan dat hi drijft ende het is
 34968 een vogel die wel arbeyt liden mach ende
 34969 daer om neemt hi den kockock op sinen
 34970 rugge als hi tegen dye tijt tot spangen
 34971 vliecht Onderwijlen als die kockoc moe-
 34972 de ouer die zee gheulogen heeft op dat
 34973 hi niet verdrencken en sal als ysidorus seyt het

34974 is een coen grepich voghel in cleyne
 34975 dingen ende sonderlinge blode in groten
 34976 dinghen want hi en dar geen wilde vo-
 34977 gelen bestriden mer cleyne huuskuucs-
 34978 kens die bestrijt hi wel ende dootse vluchs
 34979 ende hi wort van vuliken ende van onreynen
 34980 dingen gheuoedt ende om een cleyne ghe-
 34981 win vliecht hi wt ende die sperwer vlie-
 34982 get hem dicwijle toe dat hien vanghen
 34983 wil ende hi wort van sijnre minre verwon-
 34984 nen ende dat is daer om want hi ghenen
 34985 moet en heeft ende also recht traech is de-
 34986 se wuwe vangt in sinen eersten iaer mus-
 34987 schen ende ander cleyne vogelkens ende int
 34988 ander iaer vangt hi muzen ende int derde
 34989 iaer et hi vuliken ende ander onreyniche-
 34990 den ende hoe dat hi langher leeft hoe dat
 34991 hi myn doech want hi en kan ten lesten
 34992 nauwe vliegen of arme wormkens van-
 34993 ghen als aristotiles seyt ten lesten sterft hy
 34994 van honger ende het is een wreet voghel
 34995 tegen sinen ionghen als die ghier is ende
 34996 hi droeft als hi siet datse te vet werden
 34997 ende op dat si mageren sullen soe bijt hijse
 34998 mitten beck ende slaetse mitten claeuwen
 34999 ende neemt hem die spise of hi onthoutse
 35000 hem hi roept altoes mit eenre clagender
 35001 stemmen of hi altoes honger hadde
 35002 Dat xxvij. capitel vande nachtrauen
 35003 **56**NOcticorax dat is een nacht rauen
 35004 daer om dat hi den nacht mint want
 35005 des nachts vliecht hi om sijn aes ende al
 35006 soekende roept hi welc gheruft die ander
 35007 vogelen node horen als ysidorus seyt het
 35008 is een voghel die de lucht scuwet ende hi
 35009 en mach die sonne niet sien ende pleecht te
 35010 wonen in doder luden grauen ende hi nes-
 35011 telt in spleten ende in reten vanden mueren
 35012 ende hi et ende breect die duuen ende kauwen
 35013 eyeren ende hi vechter tegen dese voghel

35014 hiet oec noctua dat is des nachts scar-
 35015 pelic siende ende als die zon coemt soe
 35016 plompt hem sijn gesicht Item int eylant
 35017 van creten en mach dese voghel niet sijn
 35018 ende quaem hi daer hi soude thans steruen
 35019 Dat xxix. capitel vander butoer
 35020 **57** ONocrocalus dat is een roesdom ende
 35021 pleecht groot gheluyt te maken
 35022 inden water hi heeft in sinen kinnebacken
 35023 eenrehande balchskens inden welken
 35024 eerst die spise ontfaet ende dat hi ghenom-
 35025 men heeft dat schiet hi dan ouer een wi-
 35026 le inden anderen buke want hi heeft twe
 35027 buken ende inden enen doet hi alleen dye
 35028 spise ende inden anderen coect hi ende ver-
 35029 duut die spise. mer die eerste buke wort
 35030 ghetelt voer een blaesken vander stroten
 35031 als ysidorus seyt | onocrocalus in griex is
 35032 een vogel mit enen langen beck in duyts-
 35033 sche ende daer sijn twe geslachten dat een
 35034 is inden water ende dat ander inder eenlich-
 35035 eyt ende die inden water blijft is een seer
 35036 vratich vogel die veel mach die welcke
 35037 sinen beck inden water steect ende maect
 35038 een lelic gheluyt ende hi stict gaern naden
 35039 alen ende so wes hi grijpt dat slint hi haest
 35040 ende schietet inden anderen buke daer na
 35041 edercawet hi ende roert die kinnebacken
 35042 recht of hi die spise noch inden mont had-
 35043 de dese vogel pleecht aen den ouer van-
 35044 den water te legghen ende te rusten ende
 35045 hout sinen beck altoes opwaert om des
 35046 haycs wil dats die niet vangen en sal op
 35047 dat hi also te zekere slapen sal als ysidor-
 35048 us seyt
 35049 Dat xxx. capitel vanden pellicaen
 35050 **58** Pellicanus is een voghel diemen
 35051 porphinum noemt in leuitico xi.
 35052 ende in deutronomio xiiij. ende is een vogel
 35053 in egipten wonende inder enicheyt bi ny-

35054 lus den riuier Item hi wort nader eewen
 35055 in leuitico onder die onreyn vogelen ge-
 35056 telt ende het sijn twe geslachten van desen
 35057 voghel die een woent int water ende et
 35058 visch ende die ander woent op tlant ende
 35059 mint alleen te wesen daer nyemants ganc
 35060 en leyt ende dese et venijnde dyceren als
 35061 sijn lacerten ende deser gelike | alle dingen
 35062 die de pellicaen eet dat spoelt hy eerst
 35063 int water ende dan neemt hijt mitten voe-
 35064 te ende steket totten monde Item onder al-
 35065 le die vogelen so et die pellicaen sijn spi-
 35066 se al reykende mitten voete ten monde
 35067 sonder een vogel die psitacus hiet Item
 35068 vanden pellicaen seyt die glose ouer den
 35069 zouter Dat die pellicaen sijn kinder al-
 35070 te seer mint als hi sijn kinder wint | ende si
 35071 beghinnen te wassen so smiten si haer va-
 35072 ders int aensicht waer om dat die moe-
 35073 der dan die kinder alsoe seer slaet dat si
 35074 steruen ende des derden daechs slaet dye
 35075 moeder haer seluen op horen ribben so
 35076 seer dat si bloet ende stort dat bloet ouer
 35077 die dode iongen waer af dat si dan weder
 35078 leuende werden Item meyster iacob van
 35079 vetreaco bewijst een ander sake vander
 35080 doot der iongen int boeke vanden wonder-
 35081 liken dinghen van oestlant dat in egipten
 35082 is een vogel diemen pellicaen hiet mit
 35083 groten vloegelen. ende so wat dat hi slint
 35084 dat laet hi schier after weder wt want hy
 35085 heeft enen gladigen darm ende daer om
 35086 en kan hi die spise also lange niet houden
 35087 thent si verdunt **59** is Item die serpent haet
 35088 natuerliken desen voghel want als die
 35089 moeder vanden ionghen pellicaen vlie-
 35090 ghet om haer aes so coemt die serpent
 35091 dicwijle crupen den boem op ende steect
 35092 die ionghe pellicanen ende venijntse en-
 35093 de als die moeder dan weder coemt so

35094 vint si hair kinder doot ende daer om weent
 35095 si ende screyete drie daghen lanck daer nae
 35096 wondt si haer seluen inder borsten ende
 35097 sprenkelet bloet ouer die iongen ende ver-
 35098 wectse vander doot ende so wort die moe-
 35099 der also cranck van dien bloeden dat si
 35100 die kinder niet voeden en kan waer om
 35101 dat die kinder selue wt moeten sullen si
 35102 eten ende dan brenghen die kinder der moe-
 35103 der daer si af leeft mit natuerliker be-
 35104 geerten ter tijt toe dat si starck genoeg
 35105 wert Het sijn sommighe onedele iongen
 35106 die de moeder niets niet en achten | ende
 35107 als die moeder dat merct welck vanden
 35108 kinderen haer trouste geweest hebben
 35109 die voedt si weder ende mintse ende dye
 35110 ander stoetse van haer ende en moeten niet
 35111 mit haer bliuen
 35112 Dat xxxi. capitel vanden patrijs
 35113 ⁶⁰PERdix heeft sinen naem vander stem-
 35114 men als ysidorus seyt ende is een on-
 35115 reyn vogel want dat manniken climt op
 35116 tmanniken ende het verghet sijn geslacht
 35117 dat is sijn gaye ende is seer luxurioses als
 35118 ysidorus seyt ende is also droghich dat hi
 35119 vreemde eyer neemt ende broedtse. mer
 35120 dese bedriechnisse en heeft geen vrucht
 35121 want als die kuken gekipt werden so ho-
 35122 ren si inder naturen wel aen der stemmen
 35123 dattet haer moeder niet en is ende die ion-
 35124 ghen en bliuen daer niet bi ende comen we-
 35125 der totter rechter moeder als ysidorus
 35126 ende ambrosius beyde segghen ende en ar-
 35127 beyt inden broeden ende inden legghen niet
 35128 als die ander doen seyt aristotiles | want
 35129 si winnen lichteliken ende die moeder van-
 35130 der perdijs vliecht inden ommeganck
 35131 des iagers then ⁶¹ die iongen vliegghen ende
 35132 als die iongen en wech sijn vander iager
 35133 so vliecht die moeder voir ende die iongen

35134 volghen om des voetzels wil Item de-
 35135 se perdijs heeft luttel vederen ende veel
 35136 vleyschs. ende daer om is si van crancker
 35137 vlucht ende en heft hem niet hoech vander
 35138 aerden ende vluchts valt si weder ter aerden
 35139 Item tvelthoen of perdix dat is alleens
 35140 is veruaert voer den sperwer want alsoe
 35141 langhe als die sperwer den perdix siet
 35142 inder luchten so en dar dat vander aerden niet
 35143 comen ende als dit hoen gheluuvt van enen
 35144 clocsken of van eenre bellen hoert so vlie-
 35145 get bijder aerden ende eer dattet self weet
 35146 so lopet int net Item plinius seyt in libro
 35147 xxix. capitulo vi. Die gal vanden velthoen mit
 35148 gelike veel honich dat gesuuert is cla-
 35149 ret die oghen seer | want men pleget in
 35150 een silueren busken te houden Item ha-
 35151 re eyer in enen vate gedect sijn goet mit
 35152 honich in sweren der oghen
 35153 Dat xxxij. capitel vander paeuwen.
 35154 ⁶²PAuo dat is een paeuwe | ende heeft
 35155 sinen name vander stemmen wes vleysch
 35156 also hart is dattet cume vervulen mach
 35157 noch en wort niet lichteliken gecoect als
 35158 ysidorus seyt. Item die paeuwe leeft als
 35159 aristotiles seyt xx. iaer | ende maect kuken int
 35160 eynde van drien iaren daer na werden sijn
 35161 vloegghelen gheuerwet ende hi broedt op
 35162 sijn eyer xxx. dagen ende een luttel meer
 35163 daer na werden die scalen ghebroken ende
 35164 en maect mer eens des iaers ionghen
 35165 ende set xij. eyer of luttel myn ende werpt
 35166 sijn plumen of sijn vederen mitten eer-
 35167 sten boem dye sijn blader werpt. ende
 35168 daer nae wassen hem sijn vederen | als
 35169 die bomen bestaen te bladeren ende te
 35170 spruten als aristotiles seyt | ende is een
 35171 voghel die sijn ionghen niet en mint.
 35172 Item die man veruolghet dat wijf en-
 35173 de verneemt waer dat haer eyer sijn

35174 op dat hijse breken mocht op dat hy te
 35175 meer oncuusheyden driuen mocht mit-
 35176 ten wiue twelc twijfken merkende is ende
 35177 huudtse so heymelic datter die man niet
 35178 an raken en kan Item die pauwe heeft
 35179 een sieck hoeft ende lelic of wanmaect oft
 35180 een serpents hoeft waer ende ghecamp
 35181 ende heeft enen simpelen verborgen ganck
 35182 ende enen cleynen op gherecten hals ende
 35183 een saphierige borst ende enen geoechden
 35184 start die mit wonderliker scoenheyt ver-
 35185 sciert is ende heeft alte lelike rughe voe-
 35186 ten ende hem verwondert waer af dat sijn ve-
 35187 deren so onmaten schoen sijn want hi heft-
 35188 se recht op also wijt als een wan ende gaet
 35189 al om ende om ende besietse ende als hi dan ne-
 35190 der siet op sijn voet so scaemt hi hem en-
 35191 de laet sinen starct ⁶³ sincken ende hi heeft e-
 35192 nen veruauerliken stemme. want sommi-
 35193 ge seggen dat hi des duuels stemme he-
 35194 uet ende een serpents hoeft ende eens diefs
 35195 ganck etcetera Plinius seyt dat die dreck van-
 35196 den paeuwe seer goet is inder medeci-
 35197 nen mer hi huudten datmens niet vinden
 35198 en kan want hi weet wel dat hi den men-
 35199 sche nut is
 35200 Dat xxxiiij. capitel vander musschen
 35201 ⁶⁴ Passeres dat sijn musschen ende sijn
 35202 cleyne vogelkijns dat is een onstadich
 35203 voghel mit veel claps nestelende bi die
 35204 woningen der menschen | ende is seer hete
 35205 ende oncuussche want sijn vleysch dicwile
 35206 in spise ghenomen verwect seer die on-
 35207 cuusheyte als constantinus seyt Dese mussche
 35208 leyt veel eyer ende maect veel iongen en-
 35209 de is wijs in horen iongen wt te brengen
 35210 ende die te broeden ende si nestelt in hoye ende
 35211 in plumen ende hout haer nest reyn vanden
 35212 drecke ende werptet wt ende dwingter dye
 35213 ionghen toe dat zijt oec doen moeten ende

35214 si voedt die iongen mit spinnen mit wor-
 35215 men ende mit vliegghen ende si et billen zaet
 35216 sonder scade ende si wort onderwilen ma-
 35217 laetsch ende oec sieke vanden vallende e-
 35218 uel ende twijfken leeft langer dan tman-
 35219 niken ende tmanniken vecht voer twijfken
 35220 als aristotiles seyt ende die mussche vecht
 35221 hardelic teghen die zwaluwen om den
 35222 nesten ende si mint haer gelijc ende als si ge-
 35223 uangen wert mit enigen strick of net soe
 35224 roept si lude om help | ende bijt die luden
 35225 sonderlinge seer inden handen ende als si
 35226 om hulp roept soe comen alle die mus-
 35227 schen al roepende ende willen haer helpen
 35228 allent dat si moghen
 35229 Dat xxxiiij. capitel vanden voghel struus
 35230 ⁶⁵ Strucio dat is een struus ende he-
 35231 uet sinen naem van enen griecxen
 35232 vocabel ghenomen als ysidorus seyt.
 35233 daer om dattet lichaem des diers pen-
 35234 nen heeft als een voghel ende heeft ij.
 35235 voeten ende enen beck ghelijc enen vo-
 35236 ghel mer om sijnre swaricheyt so en mach
 35237 hi niet vliegen inder luchten mitten an-
 35238 deren voghelen hi leyt eyer als een vo-
 35239 ghel mer hi verghet sijn eyer te broeden
 35240 want hi heeftse int sant ghedect ende dair
 35241 werden si ghebroedt vander sonnen als
 35242 ysidorus seyt ende hi heeft ghesplitte
 35243 voeten als een koe ende is also heet van
 35244 naturen dat hi yser slijnt ende verduwet
 35245 ende hy maect seer groot eyeren ende
 35246 hart ende mit harden schalen Item sin-
 35247 te gregorius roert oec wat vanden struus
 35248 ouer iob xxix. daermen seyt. dat wan-
 35249 neer die tijt coemt dat hi eyeren leg-
 35250 ghen sal soe heffet hi sijn oghen op tot-
 35251 ten sterren diemen plyades hiet. want
 35252 hi en leyt gheen eyer dan als die con-
 35253 stellaci op gaet | ende als de struus die

35254 sterre siet bijder maent vanden iunius so
 35255 graeft hi een kuulken int sant. ende daer
 35256 leyt hi sijn eyer in ende bedectse mit sande
 35257 ende als hise daer ghelaten heeft so ver-
 35258 ghet hijs waer dat hijse leyde ende en
 35259 coemter nymmermeer weder toe. mer
 35260 die zon verwarmtse ende broedtse ende breng-
 35261 ter kuken wt ende als die schael te broken
 35262 is ende dat kuken wt coemt so werdes die
 35263 moeder ghewaer ende nemet bi haer en-
 35264 de voedet ende welc kuken die moeder ver-
 35265 smadede inden dop dat kent si alst wt co-
 35266 met | daer om wort tot iob gheseyt. Hi
 35267 wert verhart tot sinen zonen of si sijn niet
 35268 en waren Item die struus haet natuer-
 35269 liken dat paert ende is hem also seer con-
 35270 trari dat hi tpaert sonder veruaernis niet
 35271 aen sien en mach ende coemt hem tpaert te
 35272 gemoet hi vaert hem tegen mitten vloeg-
 35273 gelen oft sijn viant waer ende mit dier sla-
 35274 ninge der vloegelen iaecht hi dat paert
 35275 en wech
 35276 Dat xxxv. capitel vander tortelduuen
 35277 **66**TVrtur is een tortelduue ende is on-
 35278 nosel als die duue mer si is verre
 35279 veel cuusscher. Dye tortelduue is suuer
 35280 want si is gesel der reynicheyt ende leyds-
 35281 wijf want after dien mael dat si haren
 35282 gay verloren heeft so en kiest si ghenen
 35283 anderen si vliecht alleen ende denct altoes
 35284 op haren gaye ende altoes sucht si ende ver-
 35285 kiest ende mint eenlike steden ende scuwet die
 35286 geselschappen der menschen. nochtans
 35287 coemt si wel totten houen ende totten ac-
 35288 keren daer si aes soect dair si af leeft ende
 35289 als si spise ghegadert heeft so vliecht si
 35290 weder ten bosschen ende ten bergen waert
 35291 ende inden leynten coemt si ons toe ende o-
 35292 penbaert ons die nuwicheyt des toeco-
 35293 menden zomers mit clagender stemmen

35294 Item des winters is si onpluymt ende
 35295 dan huutse hoer in holen bloken | ende
 35296 alst tegen die somerwaert gaet so crijcht
 35297 si weder vederen ende coemt dan wt horen
 35298 hoel ende openbaert haer ende dan gaet si
 35299 soeken bequame steden daer si nestelen
 35300 wil ende maect haer nesten in dicken har-
 35301 den knopigen hagedoernen daer si ha-
 35302 re eyer leyt ende broedt ende maket kuken
 35303 ende voetse op als aristotiles seyt Die tortel-
 35304 duue leyt tweweruen eyer in die leynten
 35305 mer niet derdeweruen dan wanneer die ey-
 35306 er eerst verderft werden ende leuen ende
 35307 broeden xv. iaer ende si en comen op geen
 35308 stinckende dinc noch op een vulic om der
 35309 spisen wil mer si leest luttel suuer coernen
 35310 ende reyn voer haer seluen ende voer haer ion-
 35311 ghen Ende als ander voghelen singhen
 35312 so zucht si ende troert haer ionghen sijn he-
 35313 te ende vucht als die ionge duuen sijn als
 35314 constantinus seyt als si eerst bestaen te vliegen
 35315 so vliegen si swaerlic mer als si een wijl-
 35316 ken geulogen hebben so verliesen si die swa-
 35317 richeyt ende haer vleysche wort te lichter
 35318 ende bequameliker te verduwen Item tbloet
 35319 van sinen rechteren vloeghel is goet int
 35320 oghe ghedaen als duuen ende swalu-
 35321 wen bloet
 35322 Dat xxxvi. capitel vander ghieren
 35323 **67**Wltur dat is een ghier ende hiet vul-
 35324 tur om des wil quia tarde volat dat
 35325 is want hi traechlic vliecht als ysidorus seyt
 35326 ende want hi also groot van vleysch is daer
 35327 om en vliecht hi niet snelliken Men seyt dat
 35328 dese vogel niet en hylict ende ontfaet ende hi
 35329 wert ontfaen sonder enighe vergaderinge
 35330 of coppelinghe van enighen man | en-
 35331 de wint ende werdt gewonnen sonder hyl-
 35332 ken Men seyt dat haer kinder leuen hon-
 35333 dert iaer als ysidorus seyt. Dese voghel

35334 is wreet teghen sinen kinderen als die
 35335 wuwe Ist dat hi siet dat sijn kinderen vet
 35336 worden soe smijt hise mit sinen becke op
 35337 dat si also mager moghen werden van ze-
 35338 richeden als plinius seyt ende seyt oec dye
 35339 selue dat hi seer nauwe ruuct want hi ru-
 35340 ket wel een vulic ouer die zee dat hi staet
 35341 aen deen side ende dat die vulick leyt aen
 35342 dander side. Item als ergent een strijt
 35343 wesen sal ende manslacht dat weet dese vo-
 35344 gel te voren soe plegen dese vogels mit
 35345 groter scaren die paerden ende dat volc na
 35346 te vlieghe om dat volck te azen datter
 35347 doot geslagen sal werden ende om die do-
 35348 de paerde Item aristotiles seyt vanden ghier
 35349 dat dye ghier pleecht mitten valck te
 35350 vechten ende wanneer dat hi verwint soe
 35351 sterft hi dese ghier vliecht sonderlinge
 35352 hoech ende vecht dicwijle teghen die ander
 35353 vogelen om die dode crengen ende hi bij-
 35354 tet vanden middage totter nacht ende
 35355 vander sonnen opganc totten middaghe
 35356 hi rust ende nestelt daert stille ende eenlic is
 35357 in bosschen ende in gheberchten ende als de-
 35358 se voghel seer oudt is soe wert hem sijn
 35359 beck crom ende wast opwaert dat hi te les-
 35360 ten geen spise eten en mach noch in krij-
 35361 gen ende moet van honger steruen als aristo-
 35362 tiles seyt aldaer sommige vanden ouden
 35363 plaghen te wanen dat dese voghel een
 35364 mensch was | want hi plach den pelle-
 35365 grims veel quaets te doen mer dit sal-
 35366 men voer een logen slaen ende ist dat hem
 35367 yet ouer loept van sijnre spisen dat en ge-
 35368 uet hi den anderen voghelen niet mede
 35369 als die aern doet mer hi voeret mede in
 35370 sinen nest tot sinen ionghen. want hi en
 35371 can niet lichteliken spise gecrijgen Item
 35372 hi nestelt in hogen geberchten of in dic-
 35373 ken bosschen ende siet hi daer yet vlieghe

35374 bi sinen iongen daer steect hi ende slaet na
 35375 mit sinen becke ende hi voedt sinen iongen
 35376 ter tijt toe dat si vlieghe moghen ende dan
 35377 werpt hijse vanden nest ende verbiet hem dat
 35378 si daer niet weder comen en moeten En-
 35379 de almacher is eenrehande gedaente
 35380 van enen waterigen vogel die den ghier
 35381 alte seer ontsiet ende dair om vliecht hi
 35382 int water als hi den ghier siet. dat staet
 35383 int capitel vanden aern al wt. ende dese ghier
 35384 is een vule stinckende voghel mer hi is
 35385 scarp van ghesicht wes vleysch alte ma-
 35386 le hardt is ende van quaden smake en-
 35387 de van swaren roke ende daer om is hy
 35388 onnut te eten ende lichteliken valt hi om
 35389 vulic daer neder mer als hi neder is so
 35390 en kan hi niet lichteliken weder op co-
 35391 men als gregorius seyt ende als hi op-
 35392 ter aerden staet ende datten yemant quaet
 35393 doen wil soe slaet hi sijn vloeghelen te-
 35394 gen den wint ende ouermits hulp des
 35395 wints so coemt hi inder luchten mer niet
 35396 ouermits sijnre crachten | hi is den ser-
 35397 pent seer hadt want worden sijn vede-
 35398 ren verbarnt die stanck van hem veria-
 35399 ghet die serpentes Item sijn hart ghe-
 35400 draghen houdt enen man vry vanden
 35401 leeuwe ende van wilden beesten Item
 35402 sijn hart ghebonden in eens leeuwen vel-
 35403 le of in eens wolfs velle veriaecht dye
 35404 duuels Item sijn penne ghebonden aen
 35405 den lufteren voete eenre vrouwen dye
 35406 kints ghenesen wil die wert vluchs ont-
 35407 bonden mer men moet die penne rasch
 35408 af doen anders soudet alle volgen dat-
 35409 ter inden buke is. Item sijn smeer mit
 35410 olyen van yris geneest vercrompen ze-
 35411 nen Item sijn rechter voet ghebonden
 35412 aen enen lufteren voet die siecke of ze-
 35413 re is geneest die zericheit of siecheyt ende

35414 die luffer voet geneest dye rechter voet
 35415 Item sijn tonge sonder yser wt gewonnen
 35416 ende benayt in enen nuwen doecke ende
 35417 aen den hals gehangen maect enen men-
 35418 sche gracioes ende bequaem te bidden van
 35419 enen mensch so wes hi begheert van hem
 35420 Item dassche dye ghebarnt is van sinen
 35421 beenren gemengt mit celidonien ende den
 35422 dyceren ghegeuen geneest haer suucten
 35423 hier toe heuet plinius geseyt Item die sel-
 35424 ue seyt libro xxxvi. tbloet vanden ghier mit
 35425 enen crude dat carileonca ende mit cedria
 35426 geneest malaetscep
 35427 Dat xxxvij. capitel van een hulende vogel
 35428 **68**VLula is een vogel die te hulen ple-
 35429 ghet want als dese vele hulet dat
 35430 beteykent wederstoet ende als hi zwicht be-
 35431 teykent gheluck als ysidorus seyt Ende na-
 35432 den selue soudet wesen een vle wes stem-
 35433 me onsalich is nae dat die wijchelaers
 35434 segghen die glose seyt ouer ysaya xiiij.
 35435 Dat vlula is een voghel also groot als
 35436 een kauwe ouersprenkelt mit stipkens
 35437 ende sommighe seggen dat hi also groot
 35438 is als een rauen die mit sinen beck een
 35439 lelic gheluyt maect ende alsoe scheen dat
 35440 vlula een roesdom waer die welke inden
 35441 broeken woent soeket bouen van onocro-
 35442 calus
 35443 Dat xxxviij. capitel van een weehop
 35444 **69**VPupa als ysidorus seyt dat is een
 35445 hop ende is also vanden grieken genoemt
 35446 daer om dat hi menschen quaet et ende
 35447 worter steeds mede geuoedt | ende is een
 35448 vuyt onreyn vogel ende is gehelmt mit
 35449 enen kam ende woent gaern in grauen ende
 35450 so wie dat hem bestreke mit sinen bloede
 35451 des auonts als hi te bedde ginge dien
 35452 sonde **70** duncken dat hem dye duuels des
 35453 **71** nachts smoren souden wes hart den to-

35454 **72**ueraers nut is want si plegense al heel
 35455 te slijnden ende so weten si alle dinc mer
 35456 daer staen sonderlinghe tiden toe wan-
 35457 neer datment doen sal van desen vogel
 35458 seggen die filosofhen dat wanneer dese
 35459 vogel out wert dat hi niet sien noch vlie-
 35460 gen en mach so trecken hem sijn iongen
 35461 die vederen wt die niet goet en sijn ende be-
 35462 smeren hem sijn ogen mit zapen van cruden
 35463 ende bedeckenen onder horen vloegelen ter
 35464 tijt toe dat hem sijn vederen weder wassen
 35465 ende als hi dan also vernuwet is so siet hi
 35466 weder ende vliecht volcomeliken als hi voer
 35467 dede als ysidorus seyt
 35468 Dat xxxix. capitel vanden vledermuys
 35469 **73**VEspertilio dat is een vledermuys
 35470 daer om hiet si vespertilio om dat
 35471 si des auonts inder schemeringe vliecht
 35472 ende scuwet dat licht ende si is seer vaerdich
 35473 in horen vliegen ende haer lijf is gehan-
 35474 ghen aen alte dunne vellekens ende is
 35475 ghelijc der muys ende si crijt mitter stem-
 35476 men ende si heeft die gedaent van enen vo-
 35477 gel ende si is nochtans mit vier voeten twelc
 35478 men luttel vint in anderen vogelen | hier
 35479 toe heuet ysodorus geseyt Item die glose
 35480 seyt oec ouer ysaya ij. capitulo dat die vleder-
 35481 musen tlicht scuwen ende si sijn blind als
 35482 die mol si lecken ende supen den olye vter
 35483 lampen ende si berghen hem inden spleten
 35484 vanden mueren ende vanden wanden en-
 35485 de sijn sonderlinghe cout van naturen
 35486 **74**Item tbloet vander vledermuys ghe-
 35487 smeert op dye wijnbraeuwen en laetet
 35488 haer niet weder wassen als constantinus
 35489 seyt ende dat is bi auonturen dat die onma-
 35490 te coutheyt die sweetgater stoppet en-
 35491 de sluyt want als die gesloten sijn soe en
 35492 wassen die haren niet weder

Glosses

- 1 E Initiaal: lombarde, 6 regels hoog (08-13), met representant (11), met penwerk.
- 2 dir Lees: die.
- 3 03 Handgeschreven teken in middenmarge (03): 'l'.
- 4 gheordieerden Lees: gheordineerden.
- 5 natueriike Lees: natuerlike.
- 6 wintmen Lees: vintmen.
- 7 In druk alleen de representant (punt).
- 8 E Lombarde, 2 regels hoog (24-25), met representant.
- 9 sl Lees: si.
- 10 veruaet Lees: veruaert.
- 11 vernaert Lees: veruaert.
- 12 A Lombarde, 2 regels hoog (28-29), met representant.
- 13 A Lombarde, 2 regels hoog (22-23), met representant.
- 14 A Lombarde, 2 regels hoog (33-34), met representant.
- 15 ghweuen Lees: gheweuen.
- 16 woerten Lees: voerten.
- 17 B Lombarde, 2 regels hoog (10-11), met representant.
- 18 COolumbe Lees: COlumbe.
- 19 sancst Lees: sanck?
- 20 eus Lees: eius.
- 21 verdnwen Lees: verduwen.
- 22 C Lombarde, 2 regels hoog (29-30), zonder representant.
- 23 C Lombarde, 2 regels hoog (29-30), zonder representant.
- 24 hebben die si binnen hebben Lees: die si binnen hebben.
- 25 C Lombarde, 2 regels hoog (25-26), zonder representant.
- 26 C Lombarde, 2 regels hoog (32-33), zonder representant.
- 27 augustius Lees: augustinus.
- 28 onreyuen Lees: onreynen.
- 29 fugibus Lees: frugibus.
- 30 C Lombarde, 2 regels hoog (04-05), zonder representant.
- 31 C Lombarde, 2 regels hoog (24-25), met representant.
- 32 iuder Lees: inder.
- 33 C Lombarde, 2 regels hoog (20-21), met representant.
- 34 F Lombarde, 2 regels hoog (34-35), met representant.
- 35 maecht Lees: maect.
- 36 G Lombarde, 2 regels hoog (33-34), met representant.
- 37 axameron Lees: exameron.
- 38 G Lombarde, 2 regels hoog (37-38), zonder representant.
- 39 selnen Lees: seluen.
- 40 G Lombarde, 2 regels hoog (06-07), zonder representant.
- 41 G Lombarde, 2 regels hoog (34-35), zonder representant.
- 42 G Lombarde, 2 regels hoog (30-31), zonder representant.
- 43 pleect Lees: pleecht.
- 44 H Lombarde, 2 regels hoog (02-03), met representant.
- 45 H Lombarde, 2 regels hoog (38-39), zonder representant.
- 46 rmgge Lees: rugge.
- 47 oueueren Lees: oueren.
- 48 K Lombarde, 2 regels hoog (34-35), met representant.
- 49 L Lombarde, 2 regels hoog (10-11), met representant.
- 50 nateers Lees: natuers.

- 51 L Lombarde, 2 regels hoog (17-18), zonder representant.
- 52 geuonden Lees: geuouden.
- 53 M Lombarde, 2 regels hoog (05-06), met representant.
- 54 30 Handgeschreven tekst in linkermarge (30-31): 'kukendief'.
- 55 M Lombarde, 2 regels hoog (30-31), met representant.
- 56 N Lombarde, 2 regels hoog (30-31), met representant.
- 57 O Lombarde, 2 regels hoog (07-08), met representant.
- 58 P Lombarde, 2 regels hoog (37-38), met representant.
- 59 verdunt Lees: verduut.
- 60 P Lombarde, 2 regels hoog (20-21), met representant.
- 61 then Lees: thent.
- 62 P Lombarde, 2 regels hoog (20-21), met representant.
- 63 starct Lees: start.
- 64 P Lombarde, 2 regels hoog (27-28), met representant.
- 65 S Lombarde, 2 regels hoog (17-18), met representant.
- 66 T Lombarde, 2 regels hoog (24-25), met representant.
- 67 W Lombarde, 2 regels hoog (30-31), met representant.
- 68 V Lombarde, 2 regels hoog (15-16), met representant (u).
- 69 V Lombarde, 2 regels hoog (30-31), met representant (u).
- 70 sonde Lees: soude.
- 71 wes Voorafgegaan door een handmatig aangebracht kruisvormig teken.
- 72 01 Handgeschreven tekst in rechtermarge (01): 'nota. vpup[...]'.
73 V Lombarde, 2 regels hoog (16-17), met representant (u).
- 74 33 Handgeschreven tekst in rechtermarge (32-33): 'nota'.